

TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO

<L^<*\^

2JC

i

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN
TYÖLÄISNAISLIITON

XIII
EDUSTAJAKOKOUKSEN

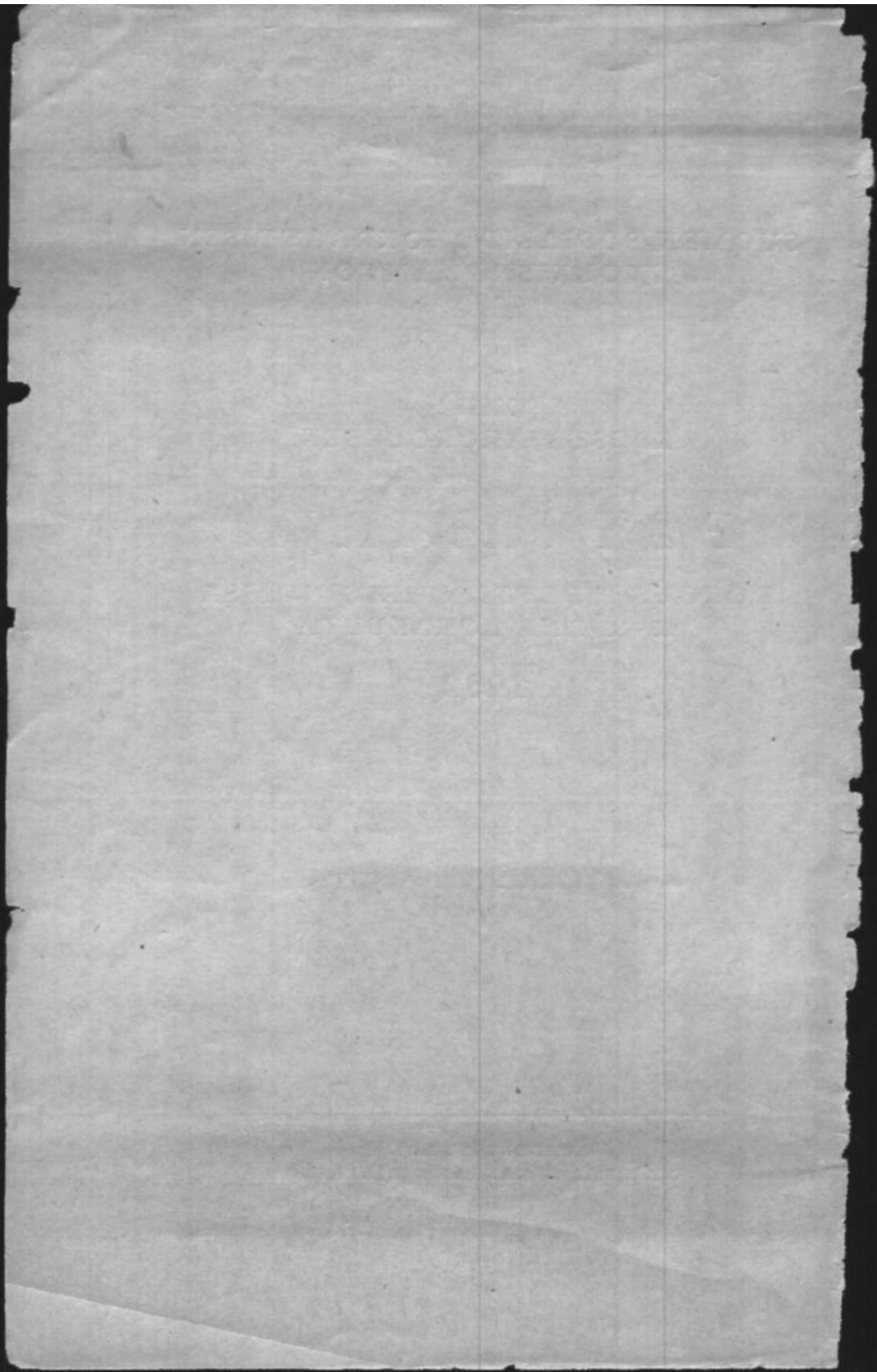
PÖYTÄKIRJA

KOKOUS PIDETTIIN HELSINGISSÄ
28-31 P:NÄ LOKAKUUTA

1932

HÄMEENLINNA 1934
O.Y. HÄMEEN KANSAN KIRJAPAINO

Sosialidemokraattisen Työläisnaisliiton XIII edustajakokous.

Perjantaina lokakuun 28 päivänä 1932 klo 10 aamulla kokoonnuttiin Työväentalon Opistosaliin, joka Helsingin sos.-dem. Naisyhdistyksen jäsenten toimesta oli tilaisuutta varten erittäin kauniisti kukkaisin ja köynnöksin koristettu. Kun saapuville tulleet olivat ensi tervehdykset vaihtaneet, toimitettiin alkajaisiksi Suomen Sosialidemokraatin toimesta kokouksen osanottajien valokuvaaminen. Kun oli laulettu Työväen marssin ensimmäinen ja viimeinen säkeistö nousi puhujakorokkeelle Anni *Huotari* lausuen:

— Arvoisat edustajat! Kun taas kolmen vuoden kuluttua kokoonnumme, voimme todeta kuluneella ajalla työtätekeväälle kansalle paljon tapahtuneen ja paljon ollut kestettävää. Olemme nähneet miten taantumus yhä voimakkaammin on nostanut päätään päämääränään koko työväenliikkeen hävittäminen. Luultiin ensin, että taistelu on yksinomaan kommunisteja vastaan, mutta se on osoittanut olevan kokonaisuudessaan marxilaisuuden hävittäminen tästä maasta. Musta taantumus vihaa kaikkea valistusta, siitä antaa meille jokapäiväiset tapahtumat kyllin todisteita: ihmisten kyyditykset ja räökkäykset, työväentalojen sulkemiset, ikkunoiden särkemiset y.m. Kaikki nämä sekä vallitseva työttömyys lamauttavat työläisiä, elämänhuolien painamina vähenevät henkisetkin harrastukset. Tällä kertaa ei ole esittää ilahduttavia numeroita järjestöjen jäsenmäärän kasvamisesta, jospa ei ole sanottavasti supistunutkaan. Toivon, että tämä kokous keksii tepsiviä keinoja toiminnan virkistyttämiseksi ja sellaisia menettelytapoja, jotka tulevaisuuden loisivat paremmaksi. Onhan Työläisnaisten liitto aina tuntenut asemansa ja kaikissa vaiheissa seisonut taisteluriveissä paikallaan.

Lausun kokoukseen tervetulleiksi kaikki kutsuvieraat ja liittojen edustajat sekä toveri Signe Wessmannin Tukholmasta, joka on meidän rakas vieraamme, ja monelle edustajalle tullut edellisestä liittokokouksesta. Te ruotsalaiset toverit olette hiljakkoin taistelleet voitokkaan vaalitaistelun, jossa myöskin teidän maanne työläisnaiset ovat osoittaneet tietävänsä paikkansa ja tehtävänsä luokkataistelussa.

Sitten viime liittokokouksen olemme kokeneet raskaan menetyksen. Hilda Seppälä, joka oli meidän toimintamme keskeisin henkilö on poistunut luotamme. Ei ole tarpeen tälle kokoukselle selittää hänen merkitystään työläisnaisten toiminnassa, ei myöskään minkä tappion hänen poismenonsa meille tuotti, sen te jokainen tiedätte. Voimme vain luvata jatkamalla hänen työtään parhaiten kunnioittaa hänen muistoaan. — Paitsi Hilda Seppälää on liittotoimikunnan jäsenistä Anna Aalto ja Emmi Ahola kuluneen toimikauden aikana menneet manan majoille. Molemmat olivat uutteria, hiljaisen työn tekijöitä. Myöskin Ida Vihurin ennenaikainen poismeno oli suuri menetys koko sosialidemokraattiselle työläisliikkeelle. Kunnioittakaamme näiden toverien muistoa, toverien, joiden työllä on pysyvä merkitys työläisnaisten taistelussa. Kunnioittakaamme hetken hiljaisuudella ei ainoastaan tässä mainittujen, riveistä poistuneitten toverien muistoa, vaan myöskin kaikkien niiden mainitsematta jääneiden, jotka ovat paikkansa keskuudessamme tyhjiksi jättäneet. Syvän hiljaisuuden hetkinen seurasi puhetta.

Anni Huotari ryhtyi puheenjohtajaksi. Liittotoimikunnan valtuuttamina olivat Vivi Roslander, Laina Lehtonen ja Elli Nurminen tarkastaneet saapuneet valtakirjat. Toimitetun tarkastuksen perusteella hyväksyttiin kokouksen edustajiksi seuraavat:

Helsingin Sos.-dem. Naisyhd.:	<i>Martta Mutikainen, Martta Salmela, Saimi Savenius ja Tyyne Leivo, var. Elsa Kanisto ja Helmi Toivonen.</i>
Helsingin Taloustyönt. yhd.:	<i>Olga Tolvanen ja var. Hilma Apila.</i>
H:linnan Sos.-dem. Naisyhd.:	<i>Mandi Vilkman.</i>
Imatran » »	<i>Fanny Heinonen.</i>
Jyväskylän » »	<i>Aino Takala, var. Eva Kallio.</i>
Keuruun » »	<i>Ina Ruotsalainen, var. Hanna Sinervä.</i>
Kokkolan » »	<i>Katri Lagerström.</i>

Kouvolan	»	»	<i>Sirkka Johansson.</i>
Kotkan	»	»	<i>Ida Aalle-Teljo ja Lyydia Kiukas, var. Jenny Koivisto ja Sigrid Kaarto.</i>
Kuusankosken	»	»	<i>Lempi Johansson, var.- Elina Rihu.</i>
Kymin Länt. T.y. Naisosasto:			<i>Lempi Juutilainen.</i>
Kymin T.y:n Naisosasto:			<i>Anna Holopainen ja Hilda Liittokivi, var. Olga Vitt.</i>
Kymintehtaan S.d. Naisyhd.:			<i>Bertha Niemelä.</i>
Lahden Sos.-dem. Naisyhd.:			<i>Anna Flinckman, var. Sofia Helenius.</i>
Lohjan	»	»	<i>Rauha Lepistö ja Alma Lepävirta.</i>
Messukylän	»	»	<i>Hanna Juholin, var. Ida Lah- tinen.</i>
Oulun	»		<i>Helmi Palmqvist.</i>
Porin	»		<i>Tekla Johansson.</i>
Tampereen	»		<i>Siiri Louhi ja Elsa Kolinen, var. Sanni Niemi.</i>
Tahmelan	»		<i>Hulda Tiirikkala.</i>
Turun	»		<i>Tekla Tuomola, var. M. Pe- sonen.</i>
Turun Taloustyöntek. yhd.:			<i>Aino Lehtokoski, var. R. Kos- kinen.</i>
Uuden Koiviston Sd. Naisyhd.:			<i>Ida Rosnell.</i>
Vallilan Sos.-dem. Naisyhd.:			<i>Elli Nurminen.</i>
Viipurin kaup.	»	»	<i>Sofia Nyrkkö ja Helmi Lap- palainen.</i>
Voikkaan	»	»	<i>Lyydia Järvinen.</i>
Äänekosken	»	»	<i>Miina Rantanen, var. Tyne Savolainen.</i>

NAISJAOSTOT:

Forssan Sd. T.y:n Naisjaosto:			<i>Anna Kaivos.</i>
Hyvinkäänkylän	»		<i>Aune öhbom, var. Lyydia Laine.</i>
Lieksan	»		<i>Lyydia Pekkarinen.</i>
Lielahden	»		<i>Fanny Toivonen.</i>
Nummelan	»		<i>Fiina Laakso.</i>
Ruoveden	J		<i>Lyydia Saarikivi.</i>
Turengin	»		<i>Aino Malkamäki.</i>
Tapanilan	»		<i>Sanelma Lindström.</i>

Vaasan 1. naispiiritoknikunta: *Hilma Koski* ja *Hilma Veijanen*, var. *Hilja Laakso*.

Hämeen 1. pohj. vaalip. naisten piiritoimikunta: *Laina Vesterlund*.

Viipurin 1. länt. vaalipiirin naisten piiritoimikunta: *Elsa Metsäranta*.

LÄSNÄOLO- JA PUHEOIKEUS MYÖNNETTIIN SEURAVILLE PUOLUETOVEREILLE:

Ida Koljonen, Helsinki, *Hilma Virtamo*, Jyväskylä, *Lyyli Ahmala*, Helsinki, *Seppo Virtanen* ja *Irja Lönngren*, Sosialidemokraatista, *Olga Mykkänen*, Helsinki, *Mimmi Koskinen*, Helsinki, *Ruusu Laine*, Helsinki, *Helmi Toivonen*, Helsinki, *Alma Luhtala*, Helsinki, *Hilda Forssel*, Helsinki, *Anni Rinne*, Viipuri, *Emilia Hiisivaara*, Helsinki, *Anni Peltonen*, Helsinki, *Tyyne Savolainen*, Äänekoski, *Olga Leinonen*, Helsinki, *Sirkka Selinheimo*, Helsinki, *Sigrid Kaarto*, Kotka, *Aino Arno*, Tampere, *Hilda Laine*, Helsinki, *Emmi Leimu*, Helsinki, *Alma Peitsala*, Helsinki, *Heikki Ahmala*, Helsinki, *Kaisa Hilden*, Tampere, *Martta Salmenoja*, Kotka, *Siirt Valavaara*, Helsinki, *Hilma Sand*, Helsinki, *Sanni Niemi*, Tampere, *Berta Eskelinen*, Helsinki, *Fiina Järvinen*, Helsinki, *Hilma Koivulahti-Lehto*, Virrat, *Maria Sinisalo*, Helsinki, *Hilma Apila*, Helsinki. *Ida Sippari*, Helsinki, *Fanny Ahlfors*, Pori, *JVorld*, Tampere, *Helena Turunen* Kotka, *Hilja Pärssinen*, Viipuri.

KUTSUVIERAINA OLIVAT SAAPUVILLA:

Sosialidemokraattinen puolue: *K. H. Wiik*.

Sos.-dem. Raittiusliitto: *Johan Virtanen*.

S. Ammattiyhd. Keskusliitto: *Elsa Poutanen*.

Työväen 'Sivistysliitto: *Pekka Railo*.

TUL:n naistoimikunta: *Helmi Paasonen*.

Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto ja Uudenmaan sos.-dem. piiritoimikunta: *Aleksi Lehtonen*.

Naisten rauhan- ja vapaudenliitto: *Toini Iversen*.

Ruotsin sosialidemokraattinen naisliitto: *Signe Wessman*.

Liittotoimikunista oli ehdottanut kokouksen puheenjohtajiksi: *Anni Huotarin*, *Ida Aalle-Teljon* ja *Fanny Ahlforsin*. Ehdotus hyväksyttiin. Samoin oli liittotoimikunta pyytännyt

kokouksen sihteereiksi *Olga Tainion* ja *Elli Nurmisen*, joka toimenpide myöskin hyväksyttiin.

Järjestävään valiokuntaan valittiin puheenjohtajain ja sihteerien lisäksi: *Siiri Louhi* ja *Helmi Lappalainen*.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin *Saimi Savenius* ja *Martta Salmela*. Pöytäkirjaa päätettiin painattaa 500 kpl.

Näiden alkuvalmistelujen päätyttyä antoi puheenjohtaja ensimmäisen puheenvuoron Sos.-dem. Puoluetoimikunnan edustajalle toveri *K. H. WUkille*, joka lausui seuraavaa:

— Viime vuotien talouspula on erikoisesti painanut työläisnaisia sillä kuka kipeämmin tuntee pulakauden olemassaoloa ja sen seurauksia kun perheenäiti, työläisnainen. Samoin on koko puolue ja sen toiminta tuntenut pula-ajan vaikutuksia. On ilahduttavaa nähdä, että naistenjärjestöt pulaajasta (huolimatta ovat voineet lähettää näin suuren määrän edustajia tähän kokoukseen. Se todistaa suurta sitkeyttä ja uhrautuvaisuutta löytyvän näiden järjestöjen toiminnassa. — Toivon parhainta menestystä kokouksen työlle.

Signe Wessman: Kiitän sydämellisesti niistä kauniista ja sydämellisistä sanoista, joilla kokouksen puheenjohtaja lausui minut tervetulleeksi, sekä kiitän liittoni puolesta kutsustanne tähän kokoukseen. Ensi sanoikseni lausun teille lämpimän tervehdyksen Ruotsin sos.-dem. Työläisnaisliiton jäseniltä. Samoin tervehdin teitä kaikkia niiden toverien puolesta, jotka olivat täällä teidän liittonne 30 vuotisjuhlassa. Tosin eivät kaikki toverinne tiedä, että olen tällä hetkellä täällä, mutta missä tahansa olen heitä matkoillani tavannut, ovat he aina pyytäneet minua esittämään heidän tervehdyksensä suomalaisille tovereille, jos vielä joskus matkani tänne pitää. Oleskelunsa täällä on heillä kaikilla tuoreessa muistissa. Se oli heille unhoittumaton elämys. Teidän syvä vakavuutenne, suuri rohkeutenne ja luottamuksenne tulevaisuuteen tdki heihin valtavan vaikutuksen.

Viime tapaamisemme jälkeen on meilläkin ollut liittomme edustajakokous, jossa meillä oli ilo vieraanamme nähdä toverit *Vivi Roslander* ja *Hilma Apila*, josta myöskin kiitän teitä. Varsinkin näinä vaikeina aikoina on suuresta merkityksestä, että eri maiden sosialidemokraatit ylläpitävät toverillisiä suhteita keskenään. Kapitalismi ja porvaristo rakentavat yhä korkeammiksi kansoja eroittavat muurit. Siksi ei ole vähäisestä merkityksestä, että myöskin naiset tapaavat toisiaan ja saavat ottaa osaa toisten maitten sosialidemokraattisten sisarjärjestöjen neuvotteluihin. Useimmiten henkilökohtaisesti todettu tulee elävämmäksi ja paremmin ym-

märretyksi sekä voi siten suuremmassa määrässä kun kirjeenvaihto elvyttää kansainvälistä kanssakäymistä.

Kuten tietänne, on Ruotsin sosialidemokraattinen naistenliitto kokonaista 20 vuotta nuorempi kuin teidän liitonne. Mutta me olemme toisissa muodoissa työskennelleet saman päämäärän hyväksi jo monina vuosina sitä ennen ja meillä on naisjaostoja, jotka kohdakkoin täyttävät 50 vuotta. Olimme kauan epäröiviä liittomuotoon nähden (ehkä meillä olisi ollut liittomme paljon aikaisemmin jos ennemmin olisimme saaneet tulla teidän luo oppiin). Mutta nyt etvät naiset tahdo liitostaan luopua. Meillä on ollut kysymys esillä ja olemme saaneet siihen kunnollisen vastauksen joten luulen voivani sanoa, että liittotoimikunta ei enää ota sitä kysymystä keskustelunalaiseksi. Liittomuoto lujittaa naisten yhteistyötä, sitä kokemusta minun ei tarvitse teille mieliin teroittaa, sen te tiedätte liiankin hyvin.

Meidänkin liittomme edistyy, hitaasti mutta varmasti. Viimeisten liittokokouksien väliajalla lisääntyi jäsenmäärämme vähän yli 3000 jäsenellä. Toivomme vuoden vaihteessa sivuuttavamme ensimmäisen kymmenentuhannen. Tällä hetkellä on osastojen lukumäärä 275. Lehtemme Morgonbris (Aamutuuli) olemme laajentaneet, sekä teknillisesti kokonaan uudistaneet. Se on saanut nykyaikaisen leiman, vähän, toisinaan paljonkin funkista. Lehden levenemiseen nähden on tämä uudistus osoittautunut erittäin onnistuneeksi. Painos on viime vuoteen nähden kaksinkertaistunut. Tämän syksyisten, sosialidemokraateille erittäin onnistuneiden, vaalien edellä, muodostui Morgonbris suurta tunnustusta saaneeksi vaaliagitationi välineeksi. Ruotsalainen naistenliitto ei, niinkuin te teette, harjoita suoranaista agitatsionia naisten keskuudessa, mutta me panemme kaikki voimamme liikkeelle yhteisessä vaalitaistelussa. Meidän jäsenemme ovat sangen tarmokkaita ja taitavia vaalikihoittajia. Koska työttömyys on tällä kertaa se kysymys, jonka rinnalla kaikki muut jäävät varjoon, ei naisliittokaan asettanut näissä vaaleissa mitään erikoiskysymystä naisille vaaliagitatsionin yhteyteen. Meidän painotuotteemme liittyivät sulavasti puolueen vaalijulistukseen. Se vaaliplakaatti, jonka liittomme järjesti, joutui vilkkaan huomion esineeksi, saipa tunnustusta osakseen oikeistonkin naisilta, jotka ennustivat, että puolue, jonka naiset lähtevät vaalitaisteluun sellaisilla kehoituksilla, on voittava. Ja mitä kehoittivat sosialidemokraattiset naiset luokkasisariaan tekemään? He kehoittivat:

**Naiset! Katsokaa ajan tapahtumia! .
Miehenne ovat työttömiä!
Lapsiltanne puuttuu tulevaisuus!
Pelastakaa perheenne!
Pelastakaa yhteiskunta työttömyydestä, kotien rap-
peutumisesta, nuorison hädästä!
Äänestäkää sosialidemokraatteja!**

Tähän kehoitukseen sisältyy aivan samoja kysymyksiä, joita on tämän kokouksen ohjelmassa ja joita varmasti käsitellään tavalla, joka todistaa teidän vakavasti työskentelevän sosialismin voittoon saattamiseksi tässä maassa.

Myöskin on minun tässä tilaisuudessa esitettävä liittoni ja kaikkien tovereitteni syvä surunvalittelu ja osanotto liittonne sihteerin Hilda Seppälän kuoleman johdosta. Hänessä ette menettäneet ainoastaan tarmokkaan ja etevän virkailijan, vaan myöskin suuren ja lämminsydämisen ihmisen. Hänen työnsä koko sen laajuudessa ei ole meille, kielen taitamattomina, täysin tunnettua, mutta sen minkä hänestä tiedämme oli poliittisesti laajakantoinen työnsä työläisnaisten suuressa vapaustaistelussa kapitalismin sorrosta, hänen altis ja uutera toimintansa liittonne sihteerinä sekä hänen suuri ja lämmin inhimillisyytensä. Hänen muistonsa tulee kauan säilymään myöskin Ruotsin työläisnaisten keskuudessa.

Vielä kerran kiittäen kutsusta saapua kokoukseenne lope-
tan esitykseni lukemalla sen tervehdyksen, jonka liittoni jul-
kaisi Morgonbrisissa tälle kokoukselle.

Ilman jättiläisen, välimatkojen voittajan kera lähetämme lämpimän tervehdyksenime Suomen sosialidemokraattiselle työläisnaisten liittokokoukselle syksyn myöhäisinä päivinä.

Ihailulla olemme seuranneet Teidän viisasta ja sitkeätä valistustyötänne naisten keskuudessa. Te ette maaseudun salomailla häikäise kuin lentotähdet sosialismin hyväksi, vaan teette voitavanne saadaksenne työnne vaikuttamaan kauaksi tulevaisuuteen. Sen se myöskin varmasti tulee tekemään sekä todistamaan sos.-dem. Työläisnaisliiton määrätietoista työstä kuin myöskin, että ainoastaan asiallinen, kärsivällisyydellä suoritettu vakava työ sosialistisessa hengessä voi palvella sosialidemokratiaa sen rakentavassa työssä ja saada sen valon tunkeutumaan läpi nykyistä sosialismin- ja demokratianvastaista aikaa.

Ne kysymykset, jotka odottavat kokouksen käsittelyä, todistavat kaikki tätä, mutta tahdomme erittäin kiinnittää huomiota rauhankysymykseen. Sillä jos ei maailma tee sovini-

toa ja rauhalliselle työlle anneta arvoa ja kehitysmahdollisuutta, ei milloinkaan kurjuus kansojen kesken loppu, suurta työttömyyttä ahdistuksineen ei voida auttaa tai edes lieventää eikä muita yhteiskunnallisia kysymyksiä, jotka ovat tämän kokouksen ohjelmassa saattaa onnelliseen ratkaisuun. Sosialidemokraattiset naiset haluavat rauhaa ja siksi on sosialismia naisten keskuuteen levitettävä.

Vakuutettuina siitä, että kokous tulee tekemään sellaisia päätöksiä, jotka antavat liitolle yhä enemmän voimia ja taitoa herättämään ja valistamaan naisia Teidän maassanne palvelemaan sosialismia ja sen korkeita päämääriä, tervehdimme Teitä sydämellisesti.

Ruotsin Sosialidemokraattinen Naistenliitto.

Juho Virtanen: Työläisnaisliiton ja sos.-dem. raittiusliiton välit ovat aina olleet erittäin läheiset ja hyvät. Toivon, että tämä suhde ja keskenäinen yhteisymmärrys edelleen jatkuu. Onhan työmme niin läheistä koska kumpainenkin liitto työskentelee kodin piirissä ja kumpainenkin tietää, että ainoastaan raittiuden voitolla on kodin turva taattu. Työskentelemme yhteisestä päämäärästä tietoisena sen onneksi ja menestykseksi. Vaikeuksien ilmaantuessa toivon yhteistyömme jatkuvan, yhteistyö antaa voimaa vastustaa nykyään puhaltavia taantumuksen vihuria, jotka uhkaavat raittiustyötä tuhota. Yhteistyöllä voitamme niitä taloudellisia vaikeuksia, jotka nykyään pyrkivät kaikkialla työläisiä lamauttamaan. Yhteistyöllä työskentelemme edelleen Suomen kotien ja nuorison hyväksi. Kiitän liittoni puolesta kokouskutsusta sekä toivon kokouksellenne ja sen työlle menestystä, toivon Teidän edelleenkin onnistuvan kiinnostamaan naisia yhteistoimintaan taantumuksen voimiakin vastaan.

Elsa Poutanen: Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton puolesta kiitän kutsusta ja toivon, että kokouksen työ edistäisi niitä pyrkimyksiä, joita kumpainenkin liitto ajaa.

Pekka Railo: Olemme aina iloinneet siitä, että naisten toiminta sivistystyöalalla on ollut niin runsasta, samoin opintokerhotyö. Paljon runsaampi-kuin esim. Ruotsin naisten toiminta heidän opintotyössään. Tämä seikka on monessa suhteessa ilahduttava, se takaa vastaisuudessa valoisaa tulevaisuutta. Iloksemme voimme nyt jo todeta, että naiset ovat huomattavissa sivistystyöasemissa eri puolilla maata. On tärkeätä, että naiset ovat mukana sivistystyössä koska heillä on mahdollisuuksia vallata itselleen -asemia

maamme sivistyselämässä. Toivon liittojemme suhteiden, jotka aina ovat olleet mitä parhaimmat ja sydämellisimmät, edelleen jatkuvan, sekä kokouksenne työlle mitä parhainta menestystä yhteisen työmme hyväksi.

Helmi Paasonen: Työväen urheiluliiton naistoimikunnan puolesta tervehdin tätä kokousta. Meidän toimintamme on pientä ja vähäpätöistä Teidän työnne rinnalla. Meillä on liitossamme paljon nuoria naisia, uskomme, että heidän kauttaan voimme vaikuttaa Teidänkin toimintaanne, sillä meidän riveistämme siirtyvät nämä nuoret neitoset vartutuaan Teidän riveihinne ja kun meidän nuoret, reippaat jäsenemme liittyvät Teihin, voivat he olla hyödyksi toiminnallemme. Urheilunainen on tulevaisuuden nainen. Työskentelemme yhteisvoimin tulevaisuuteeni luottaen. Kiitän kutsusta ja toivon kokouksenne työlle menestystä.

Aleksi Lehtonen: Uudenmaan sos.-dem. piiritoimikunnan ja sos.-dem. Nuorisoliiton puolesta kiitän kokouksustasta. Toivon, että jokainen paikkakunnallaan kiinnittäisi huomiota nuorison kasvattamiseen järjestötyöhön ja järjestäytymiseen. Tällä alalla on vielä paljon tehtävää ja toivomisen varaa, sillä ei edes sosialidemokraateiksi lukeutuvien perheiden nuorisoa ole mukana järjestötyössä. Varsinkin tällaisena aikana tarvitaan kaikki mukaan toimintaan. Nykyään, jolloin erikoisesti koetetaan kääntää nuorison mielenkiinto kaikkeen muuhun, on se vedettävä sosialidemokraattisiin järjestöihin. Toivon hyvien välien liittojemme kesken edelleen säilyvän ja että kaikessa toiminnassamme on sosialidemokratiaan pyrkimys ja luja luokkataisteluhenki.

Naisten Rauhan- ja Vapaudenliitto oli lähettänyt kokoukselle seuraavan kirjelmän:

Kansainvälinen naisten Rauhan- ja Vapaudenliitto on erittäin kiitollinen sille lähetetystä kutsusta saapua sos.-dem. naisten liittokokouksen avajaisjuhlaan. Se iloitsee, että näin monet ovat saapuneet ja toivoo heille vaikeista ajoista huolimatta rohkeutta ja voimaa taistella suurten aatteiden puolesta. Liittomme lausuu erikoisen kaipauksensa kansanedustaja Hilda Seppälän ennenaikaisen poismenon johdosta. Hilda Seppälän tunsimme voimakkaaksi taistelijaksi niin sosialidemokratian kuin rauhanaatteen puolesta.

Valistunutta on vaikea kahlehtia ja voittaa, siksi toivomme onnea ja menestystä näillekin valistuspäiville.

Kunnioittavin tervehdyksin: *Toini Lversen.*

Kokoukselle oli saapunut sähkösanoma, jossa ilmoitettiin norjalaisten toverien saapuvan vasta illalla, sekä seuraavat tervehdykset:

Pyydän täten lähettää sydämelliset tervehdykset kokoukselle. Samalla pyydän erikoisesti teroittaa mieleenne, että te, Suomen työläisnaiset, reippaasti valmistautuisitte kaikkiin kunnallisiin ja valtiollisiin vaaleihin, eritoten jälkimäisiin, jotka kohta ovat tulossa.

Ystävällisesti:

N. R. av Ursin.

Arvoisat toverit! Eestin sosialistisen työväenpuolueen Naiskomitea toivottaa Suomen sosialististen naisten konferenssille parhaita menestystä, pahoitellen, ettei se voi edustajansa kautta ottaa osaa konferenssiin.

Tallinnassa, lokakuun 26 p:nä 1932.

Eestin Sosialistisen Työväenpuolueen Naiskomitean puolesta:

A. Ostra-Oinas.
Puheenjohtaja.

K. Tulp.
Sihteeri.

Prag, lokakuun 22 p:nä 1932.

Arvoisat toverit!

Parhaimmat kiitoksemme meille t.k. 17 p:nä saapuneesta kutsusta. Meidän koko maata käsittävän naisten kokouksemme vuoksi emme voi ottaa osaa Helsingissä pidettävään kokoukseenne.

Siksi lähetämme teille parhaimmat tervehdyksemme ja toivotamme neuvotteluillenne parasta menestystä.

Puoluetervehdyksin:

Tsekkoslovakian Naisjärjestö.

Toveri av Ursinille päätettiin lähettää seuraava vastaus-sähkösanoma:

Suurilukuinen, innostunut sos.-dem. työläisnaisten liittokokous lähettää kunnioittavimman tervehdyksensä Suomen sosialidemokraattiselle uranuurtajalle, meidän rakkaalle tohtori-sedällemme.

Anni Huotari.

Miina Sillanpää.

Hyväksyttiin kokoukselle seuraava työjärjestys:

Perjantaina lokak. 28 p:nä klo 10:

1. Kokouksen avaus: Anni Huotari.
2. Valtakirjain tarkastajain lausunto.

3. Puheenjohtajani, sihteerien ja järjestävän valiokunnan vaali.

4. Valitaan pöytäkirjan tarkastajat.

5. Päätetään pöytäkirjan painattamisesta.

6. Kutsuvieraiden tervehdykset.

Kahviloina.

Klo 12.30 Valiokuntien vaali. Toiminta- ja tilikertomukset. Keskustelua.

Päivällisloma.

Klo 16.30 Keskustelua jatketaan.

Klo 19 Käynti Kotitalouslautakunnan opetuskeittiössä.

Lauantaina lokak. 29 p:nä:

Klo 10 Käynti elintarvemessuilla. Ammattienedistämislaitoksen johtajan insinööri Valkolan selostus laitoksesta. Samoin tutustuminen naisten vaatetuskursseihin.

Klo 13 Jatketaan alustusvihossa olevien asiain käsittelyä

Klo 14.30 Esitelmä Kunnallinen huoltotoiminta: J. E. Janatuinen.

Kahviloina.

Klo 16 Jatketaan alustusvihossa olevien asiain käsittelyä.

Päivällisloma.

Klo 19 Illanvietto B-salissa. Esitelmä Wienin kunnallissosialismista: Hilja Pärssinen.

Sunnuntaina lokak. 30 p:nä:

Klo 9 Esitelmä kotitalouden järkiperaistytymisestä: Aili Huotari. Jatketaan keskustelua.

Aamiaisloma.

Klo 13 Esitelmä rauhanaatteesta ja aseistariisunnasta: R. Sventorzetski.

Klo 14 Esitelmä synty väisyyssäännöstelystä: Kaisu Snelman. Keskustelua.

Kahviloina.

Klo 16.30 Jatketaan keskustelua.

Klo 17.30 Esitelmä kotitaloudellisesta valistustyöstä: Miina Sillanpää.

Maanantaina lokak. 31 p:nä:

Klo 9 Selostus sd. eduskuntaryhmän toiminnasta: Aino Lehtokoski. Alustus maalaisnaisten aseman kohottamisesta.

ta: Hilma Koivulahti-Lehto. Kukkaisrahaston perustaminen: Miina Sillanpää. Sääntöehdotus naisjaostoille.

Aamiaisloma.

Klo 13 Käynti Oulunkylän kunnalliskodissa.

Klo 15 Kotitaloudellinen valistustyö. Valiokunnan mietinnöt. Puheenjohtajan vaali. Liittotoimikunnan vaali. Tiilitarkastajain vaali. Kokouksen lopputoimet.

Klo 20 Yhteiset päivälliset Taloustyöntekijäin kodissa.

Tiistaina marrask. 1 p:nä:

Järjestetään sitä haluaville käynti Taloustyöntekijäin virkistyskotiin »Lepopirttiin» Siuntioon sekä työttömäin naisten kursseille.

Toimitettiin seuraavien valiokuntien vaalit:

Valistusasioin valiokunta.

Jäsenet: Martta Salmela. (Kokoonkutsuja.)

Siiri Louhi.

Aino Takala.

Lydia Järvinen.

Tekla Johansson.

Aino Lehtokoski.

Mandi Wilkman,

Huoltoasiain valiokunta.

Miina Sillanpää. (Kokoonkutsuja.)

Fanni Toivonen.

Lyydia Kiukas.

Lyydia Saarikivi.

Anna Flinkman.

Helmi Palmqvist.

Helmi Lappalainen.

Sääntövaliokunta.

Elli Nurminen. (Kokoonkutsuja.)

Hulda Tiirikkala.

Lempi Juutilainen.

Alma Leppävirta.

Saimi Savenius.

Äänestysvaliokunta.

Martta Mutikainen. (Kokoonkutsuja.)
Vivi Roständer.
Rauha Lepistö.
Ida Ruotsalainen

Raha-asiain valiokunta.

Tyyne Leivo. (Kokoonkutsuja.)
Elsa Kolin.
Katri Lagerström.
Tekla Tuomola.
Sofia Nyrkkö.

Otettiin kahviloma, joka vietettiin yhteisessä seurustelussa Liittotoimikunnan kokouksen osanottajille tarjoaman kahvin ääressä.

Kahviloman jälkeen uudelleen kokoonnuttaessa ryhtyi *Fanny Ahlfors* johtamaan puhetta.

Liittotoimikunnan toimintakertomus.

Koska alustusviikko liittokokouksen keskustelukysymyksistä hyvissäajoin oli jaettu edustajille ei katsottu tarpeelliseksi lukea siinä olevia alustuksia, vaan ryhdyttiin suoraan asioiden käsittelyyn.

VAALIT. Sivulla 10.

Siiri Louhi kiinnitti kokouksen osanottajain huomiota naisedustajain lukumäärän vähenemiseen eduskunnassa. Jos tätä jatkuu, mihin lopulta joudumme. Jotain olisi tämän estämiseksi tehtävä. Suurin syy on naisissa • itsessä, kun asettavat liian monta ehdokasta puolueäänestyksessä valittaviksi. Näin hajaantuvat äänet niin ettei kukaan pääse kyllin edullisesti listoilleasettelussa. Toivoi, että kokouksen päätöksenä kehoitettaisiin sovitteluun niin, ettei ehdokkaiden lukumäärä ole liian suuri.

Miina Sillanpää: tämä asia olisi käsiteltävä vaalivalistustyön yhteydessä.

Anni Huotari kannatti tehtyä esitystä. Hyväksyttiin.

OSASTOT JA JAOSTOT.

Sivulla 11.

Rauha Lepistö kysyi onko liittotoimikunta tehnyt mitään estääkseen näinkin monen osaston ja jaoston toiminnan lopettamista.

Miina Sillanpää vastasi, että liittotoimikunta on aina lähettänyt edustajan paikalle milloin vain on tietoon tullut, että joku osasto tai jaosto on heikoissa voimissa, mutta useimmiten ilman suotuisaa tulosta. Aika on lamautunutta, toisinaan on kuitenkin onnistuttu elvyttämään joku osasto.

Aino Takala huomautti, että kertomuksessa mainittu Jokivarren osaste ei ole lopettanut toimintaansa, se muutti vain nimensä naisjaostoksi. Sensijaan on Keurun Pohjaslahden osasto lopettanut toimintansa, vaikka sitä ei toimintakertomuksessa mainita.

ÄITIENPÄIVÄN VIETTO.

Sivulla 14.

Miina Sillanpää: Äitienpäivä on toistaiseksi saanut vähänlaisesti kannatusta. Olisi syytä kiinnittää asiaan enemmän huomiota. Porvarit tämän päivän verkossa keräävät äitejä mukaansa ja saavat niitä siten muuhunkin toimintaansa. Ollaanko sitä mieltä, että liittotoimikunnan tulisi kehoittaa tätä päivää viettämään.

Lydia Saarikivi: Olen jo 6 vuotta seurannut porvarien äitienpäiväviettoa. Niiden kokouksissa on ollut kovin uskonnollista menoa, yksinomaan uskonnollista ohjelmaa. Näin olen olen tullut siihen käsitykseen, että Työläisnaisliiton on lujasti ryhdyttävä ajamaan tätä asiaa, järjestämään meille omaa äitienpäivän viettoa. Se varmasti meille onnistuu kun vain kiinnitämme siihen tarpeeksi suurta huomiota.

Hilma Koski yhtyi edelliseen puhujaan. Ensin tuntui vieraalta matkia porvarien hommia, mutta kun näimme miten helposti saimme osanottajia kokouksiimme ja nyt myöhemmin näemme millä janolla näitäkin tilaisuuksia odotetaan, katoavat kaikki epäilykset. Näissä tilaisuuksissa on erittäin sopiva harjoittaa varhaisnuorison kasvatustyötä. Tämä on uusi, voimakas toimintahaara, johon saadaan hämmästyttävän suuri osanotto.

Aino Takalalla oli äitienpäivän vietosta samat kokemukset kuin edellisillä. On vahinko, ettei meidän taholta ole aikaisemmin näitä päiviä järjestetty, nehän käyvät hyvin meikäläiseen aatteeseen. On hyvä, että liittotoimikunta on ottanut

tämän asian käsittelyn alaiseksi. Tällä päivällä on oma kaikkunsa, joka kannustaa meitä pitämään tätä asiaa vireillä.

Helmi Lappalainen kertoi, miten äitienpäivän vietto oli Viipurissa kannattanut hyvin. Salin täydeltä tyytyväistä yleisöä. Tämä toimihaara tuottaa tuloksia, tällä saadaan naisia kokoon.

Fanny Heinosen kotipaikalla oli kaksi kertaa vietetty äitienpäivää hämmästyttävän hyvillä tuloksilla, huolimatta siitä, että porvarit peloittelemalla koettivat estää työläisiä näihin tilaisuuksiin tulemasta. Työläisten äitienpäivän viettossa oli osanotto suurempi kuin porvarien. Pitäisi vain saada Helsingistä puhuja suuremmille paikkakunnille. Tämä on agitatiomuoto, jolla saadaan sellaisiakin mukaan, jotka eivät muuten missään käy.

Puheenvuorot rajoitettiin.

Fanny Toivonen oli edellisten kanssa samaa mieltä, että äitienpäivän järjestely oli onnistunut toimenpide liittotoimikunnan taholta. Hänenkin kotipaikallaan olivat juhlat onnistuneet hyvin.

Elsa Metsäranta: Valistustyössä ovat äitienpäiväjuhlat muodostuneet vaikuttaviksi tilaisuuksiksi. Tällaisissa tilaisuuksissa voidaan vedota naisten tunteisiin ja saattaa näistä muodostua hienovaraisia hetkiä. Varsinkin toimintansa meidän riveissämme alkaville ovat nämä erittäin sopivia tilaisuuksia: näissä riittää käytännöllistä työtä kaikille eri osastoille sekä naisille että lapsille. Ohjelma vain on huolellisesti valmistettava. Jokaisella paikkakunnalla tulee olla puhe, jos sitä ei muuten saada toimeksi, on sellainen liiton toimesta järjestettävä. Olisi muutenkin suotavaa, että liittotoimikunta mahdollisimman suuressa määrässä järjestäisi näiden juhlien ohjelmaa.

Lempi Johansson oli odottanut, että sos.-dem. nuorisoväki olisi ottanut tässä asiassa aloitteen. Nuorisolle oikeastaan kuuluu äitienpäivien järjestely.

Martta Salmela oli sitä mieltä, että työläisnaisilla pitää olla oma leimansa näissä päivissä. Henkinen ohjelma pääasia. Äitienpäivien toimeenpanijoina tulisi naisyhdistysten aloitteesta olla paikalliset järjestöt. Kaikki haluavat siihen ottaa osaa, kun vain asiaa sopivalla tavalla esitetään ja saavuttaa näinollen laajemman kantavuuden, sillä äitienpäivä herättää kaikissa myötätuntoa. Ohjelma olisi tavallista huolellisemmin valmistettava, liittotoimikunnalle lausuttava toivomus, että ohjelma järjestettäisiin liittotoimikunnan toi-

menpiteestä ja hyvissä ajoin lähetettäisiin osastoille. Kokemus osoittaa, että lähetettyä ohjelma-ainehistoa käytetään mielellään.

Anni Rinne lausui kokemuksen osoittavan äitienpäivän vieton olevan hyvän toimenpiteen. Tärkeintä niissä kuitenkin on ohjelman laatu, sen tulee olla hyvä, mutta ei porvarillisten matkintaa.

Helmi Palmqvist oli samaa mieltä kuin Elsa Metsäranta, että äitienpäivistä muodostuu arvokkaita valistustilaisuuksia, kun ne sopivasti järjestetään. Missään muussa tilaisuudessa meillä ei ole mahdollisuutta saada niin paljon naisia koolle. Näissä tilaisuuksissa lähennetään nuorten ja vanhojen suhteita. Ohjelma on tärkeätä. Työläisäidit kuuntelevat mielellään muutakin kuin uskonnollista ohjelmaa. Me olemme m.m. kahvikupin mukana tarjonneet suurten ajattelijain mietelmiä ja tämä on herättänyt osanottajissa suurta mieltymystä.

Hilda Liittokivi kannatti äitienpäivien jatkamista. Lapsillakin on pitkän aikaa hauskaa ja innokasta puuhaa niiden valmistamisessa. Toivoi, että liittotoimikunta edelleen innolla toimisi niiden puolesta.

Maria Paaso kannatti äitienpäivän viettoa. Oli kuitenkin sitä mieltä, että nimeksi annettaisiin vanhempienpäivä, koska äitienpäivä on porvareilta lainattu.

Kaisa Hilden kannatti Maria Paason ehdotusta. Nuorisoliiton puolesta olisi tälle asialle toivottava laajempaa kannatusta, niin, että nuoriso suorittaisi kaiken ohjelman. Se tekee aina vanhempiin suuremman vaikutuksen, herkyttää kyynelisiin asti. Liittotoimikunta tehköön voitavansa äitienpäivän onnistumiseksi.

Miina Sillanpään mielestä oli erittäin hauskaa kuulla yleisen mielipiteen olevan äitienpäivien puolella varsinkin sentähden, että liittotoimikunta on ottanut tämän aloitteen yksityisten kehoituksesta ilman liittokokouksen päätöstä. — Täällä lausuttu ajatus yhteistoiminnasta eri liittojen välillä tämän päivän järjestelyssä on erittäin tervetullut. — Tulevia eduskuntavaaleja varten on nämä äitienpäiväjuhlat erinomaisia tilaisuuksia. Jos liittotoimikunnan varat sallivat erikoisen ohjelmalehden kustantamista täksi päiväksi, olisi sellaisen julkaiseminen suotava. Kaikki täällä annetut evästykset ovat suuresta merkityksestä liittotoimikunnalle.

Asia lähetettiin valistusasiain valiokuntaan, joka kokouksen hyväksyttäväksi jätti seuraavat ponnet:

VALISTUS ASIAIN VALIOKUNNAN MIETINTÖ N:o 2.

Katsoen siihen, että äitienpäivän viettäminen on jo huomattu tehokkaaksi keinoksi valistustyössämme ja kun sen viettämisestä ei liittokokouksissa ole aikaisemmin päätetty — sen viettoon ryhdyttiin liittotoimikunnan kehoituksesta — ehdottaa valiokunta, että äitienpäivän viettäminen otettaisiin käytäntöön Sos.-dem. Työläisnaisliiton osastoissa ja jaostoissa ja mikäli siihen voitaisiin vaikuttaa, muissakin työväenjärjestöissä. Valiokunta ehdottaa, että kokous hyväksyisi seuraavat ponnet:

1. Naisyhdistykset ja jaostot koettakoot äitienpäivänä, toukokuun ensimmäisenä sunnuntaina, järjestää paikkakunnillaan äitienpäiväjuhlia, joissa hyvän ja työväenluokan taisteluhengen sopivan ohjelman muodossa, muistetaan kovia kokeneita, unohdettuja työläis-äitejä ja tarjotaan heille valistusta ja virkistystä.

2. Jotta nämä juhlat saisivat laajemman kannatuksen, olisi naisyhdistysten koetettava saada paikkakunnallaan toimivat lasten-, nuoriso-, urheilu- y.m. työväenjärjestöt osallistumaan niiden järjestämiseen ja taloudellisesti tukemaan niitä.

3. Juhlien valmisteluun olisi liittotoimikunnan osallistuttava laatimalla sopivaa ohjelmistoa, kuten päivän merkitystä selostelevia puheita, runoja, näytelmiä y.m. osastojen käytettäväksi.

*Martta Salmela. Siiri Louhi. Aino Takala. Lyidia
Järvinen. Tekla Johanson. Aino Lehtokoski.
Mandi Wilkman.*

Ponnet hyväksyttiin.

TOVERITAR-LEHTI.

Sofia Nyrkkö: Viipurissa ollaan hyvin tyytyväisiä varsinkin viimeaikaiseen toimitustapaan, jolloin lehti on ollut oikein hyvä ja pirteä. Kuitenkin toivotaan edelleenkin enemmän taloudellisia ja käytännöllisiä kirjoituksia, samoin enemmän kaunokirjallista lukemista niin, että siitä tulisi oikea kodin lehti jossa olisi Lukemista kaikille perheenjäsenille.

Miina Sillanpää: Tästä on tärkeätä keskustella. Joka liittokokouksessa on päätetty, että lehden tulee olla etupäässä poliittinen lehti. Siitä on ollut seurauksena, että lehden

tilaajamäärä on liian pieni, lehti ei ole kannattanut. Nyt on muutettu toimitustapaa, on koitettu saada sisältö vaihtelevaksi ja entisestään monipuolisemmaksi. Liittotoimikunta on pyrkinyt muuttamaan lehteä sellaiseksi, että se edes josakin määrin vastaisi sitä, mitä työväen perhelehdeltä odotetaan. On entistä enemmän uhrattu kuvitukseen ja ulkoasuun, mutta tämä kaikki maksaa. Siksi on myös levikki saatava laajemmaksi. On saatava uusia asiamiehiä ja vanhat ripeään toimintaan. Uusien asiamiesten hankkimista varten on liittotoimikunta päättänyt kääntyä kaikkien puoluelehtien puoleen, pyytäen heidän asiamiesluetteloaan, lähettääkseen heille Toverittaren asiamiesohjeet. — Jo nyt huomaa nousua Toverittaren tilaajamäärässä ja Ruotsin naistoverien lehti on meille kehoittavana esimerkkinä siitä, miten hyvintoimitettu ja -kuvitettu lehti leviää moninverroin enemmän ja miten paljon helpompi siihen on saada ilmoituksia ja suurempia irtonumerojen menekkiä. — Liittotoimikunta on suunnitellut järjestettäväksi Toverittaren neuvontaosaston ja myöskin vastaisuudessa eri kysymyksistä kiertokyselyjä. Varsinkin viimeainitut ovat hyvin suosittuja ja innostuttavia ja innostuttamistahan me naiset aina tarvitsemme.

Anni Rinne ei tahtonut puuttua lehden sisältöön. Sen sijaan halusi hän huomauttaa siitä, että lehden epäsäännöllinen ilmestyminen haittaa sen levikkiä. Lehdellä tulisi välttämättömästi olla vakituinen ilmestymispäivä. Myöskin tilapäisnumerot ovat usein myöhästyneet, mikä sekkin on osaltaan haitallisesti vaikuttanut niiden menekkiin. — Lehden viimeaikainen ulkoasu on herättänyt erittäin suurta tyytyväisyyttä samoin sen eräät uudenaikaisia kysymyksiä käsittelevät kirjoitukset.

Tekla Johansson: Porin naisyhdistys on ollut erittäin tyytyväinen lehdessä tapahtuneisiin uudistuksiin, jotka ovatkin olleet ajan vaatimuksia vastaavia. Jos vielä jaksetaan yhä enemmän ponnistaa samaan suuntaan, niin hyvä tulee. On terveellistä, että talouspuoltakin selostetaan. Olemme myös tyytyväisiä lehden nimeen, mutta jos parempi keksitään, ei meillä ole mitään sen vaihtamista vastaan.

Lydia Saarikivi totesi, että lehti on nuorentunut samalla kun toimitus vanheni. Se on sekä sisällöltään että ulkoasultaan käynyt pirteäksi ja uudenaikaiseksi. Varsinkin maa-laistilaaajat haluavat yhä enemmän kotitaloutta ja käsitöitä, heillä ei ole varaa tilata montaa lehteä, sentähden pitäisi yhden olla mahdollisimman monipuolinen. Porvarilliset leh-

det suurine käsityönumeroineen ja talousosastoinen ovat vieneet paljon meidän tilaajiamme. Nimi olisi kernaasti muutettava. Sen tulisi mieluummin olla joku yleisempi, sellaisella saataisiin varmasti suurempi levikki lehdelle.

Fanny Heinonen: Ajan vaatimukset ovat nykyään toiset kuin ennen. Nyt vaaditaan naisten lehdeltä muutakin kuin puoluetietoja, niitähän näemme joka päivä päivälehdistä. Enemmän käsitöitä, talous- ja neuvonta-asioita on kaivattu. Nimi olisi muutettava, nykyistä nimeä moititaan paljon, varsinkin miestoverit.

« *Siiri Louhi:* Toimitus on osunut oikeaan muuttaessaan toimitustapaa uudenaikaisemmaksi. Nykyisellään lehtemme vastaa ajan vaatimuksia. Tampereen naisyhdistys on tyytyväinen lehden nykyiseen toimitustapaan, mutta kuitenkin se ei sanottavasti saa muuttua, sillä silloin on jo vaara olemassa, että se joutuu liian kauas pois politiikasta. Lehden levikkiä olisi nyt ensisijassa saatava laajemmaksi.

Martta Salmela ei uskonut, että sisällöllä on yhteyttä lehden levikin kanssa. Lehden menekki on pääasiassa reklaamimikysymys. Porvarien kotilehtien levikki on siksi niin suuri, että niitä kustantavat suuret kustannusyhtiöt, joilla on varaa ja taitoa hoitaa reklaamiaan hyvin. Emme voi To-verittaren sisällön kustannuksella harjoittaa kilpajuoksua porvarillisten suurkustantajien lehtien kanssa. — Ulkomaisista lehdistä on ehkä helppoa löytää käsityömalleja y.m. kodinhoitoa koskevaa. Sopiva jatkonovelli saattaisi myöskin kiinnostaa lehden lukijakuntaa, kun vain keksitään hyvä sellainen, joka ei poikkea meidän periaatteistamme ja joka sopivalla tavalla koskettaa työläisnaisten elämää. Saksalaisesta työväen kirjallisuudesta varmaan sellaisia löytää. Helsingin (Naisyhdistys on yleensä tyytyväinen lehden sisältöön, samoin myöskin nykyiseen ulkoasuun. Emme kuitenkaan saa eksyä käymään lehtemme sisällön kustannuksella kaupaa sen menekistä, silloin meillä ei enää ole äänenkannattajaa. — Nimen muuttaminen on näin yhfäkkiä vähän vaikeata. Siitä olisi pitänyt aikoinaan laatia alustus, jotta osastot olisivat voineet siinä suhteessa evästää edustajiaan. On vaikeata hyväksyä uutta nimeä ilman tarkkaa harkintaa, mutta tämän kokouksen jälkeen voidaan toimeenpanna äänestys lehden lukijakunnan ja osastojen keskuudessa uuden ja ehkä paremman nimen keksimiseksi.

Miina Sillanpää huomautti, ettei nimenmuutoksesta voitu lähettää ajoissa osastoille ehdotusta eikä alustusta, koska esitys tässä asiassa tehtiin liian myöhään liittotoimikunnalle.

Myöskään ei sitä voida tässä kokouksessa muuttaa, koska lokakuun kuluessa on postihallitukselle tehtävä kaikki lehtiä koskevat muutosilmoitukset, asia on siis joka tapauksessa jätettävä vuodeksi eteenpäin, mutta mikään ei estä tässä kokouksessa valmiiksi päättämään uudesta nimestä. — Oli jyrkästi eri mieltä siitä asiasta vaikuttaako lehden sisältö sen menekkiin. Kyllä sisällöllä on suuri merkitys lehden menekkiin nähden, se vetoaa ihmisten sydämiin ja tunteihin. Sisältö täytyy saada sellaiseksi, että se käsittelee kaikkia naisten kotiasioita. Kun sisältö on tyydyttävä, on myöskin helpompi tehdä siitä reklaamia. — Valitettavasti lehti ei* aina ole ilmestynyt säännöllisesti. Tässä suhteessa koetetaan tehdä muutos parempaan suuntaan. Sentähden on ajateltu lehden ilmestymispäiviksi kunkin kuukauden 5 ja 20 päivää. Tärkeintä on tällä kertaa saada lehden tilaajamäärä nousemaan, saada lehti kannattavaksi. Kun saadaan suuri tilaajamäärä, on helppo saada ilmoituksia ja kun saadaan paljon ilmoituksia, saadaan rahaa, millä hankitaan hyvää sisältöä. — Nimenmuutosta kannattaa harkita, sillä nimi merkitsee kyllä paljon.

Anni Huotari ihmetteli mistä nyt johtui tämä hyökkäys lehden nimeä vastaan. Miksi ei tämä nimi eteenkinpäin kelpaa, kun se on meille kelvannut jo 10 vuotta. Eivät ne, jotka eivät hyväksy Toveritar-nimeä, hyväksy mitään muutakaan työläisnaista hipovaa nimeä. — Ei yksin reklaamilla lehteä levitetä, kyllä siinä sisältö paljon merkitsee. Jos siitä tehdään sellainen, jolla ei ole mitään kantaa tai väriä, ei sekään mene, kyllä meidän täytyy tuntea lehtemme kanta ja tuntea se omaksemme. Ei ole nimessä eikä suunnassa vikaa, luokkatietoisessa sosialidemokraattisessa hengessä se on edelleenkin toimitettava. On vain saatava enemmän asiamiehiä ja suurempi tilaajamäärä ja silloin saamme myöskin enemmän ilmoituksia ja tuloja. Kannattavaa lehdestä siitä huolimatta tuskin koskaan saadaan, eihän nykyään mitkään lehdet kannata, miten sitten köyhien työläisnaisten lehti!

Anna Holopainen kannatti edellistä puhujaa. Nimi on ollut täysin tarkoitustaan vastaava, ei ollut huomannut siinä koskaan mitään vikaa. — Vaihtelevainen sisältö on luonnollisesti hyvä ja suotava, mutta sosialidemokraattisessa hengessä lehti on kuitenkin toimitettava. Jatkonövellit ja muut käytännölliset tiedot antavat kyllä lehdelle vaihtelua ja lisäävät sen menekkiä. — Erittäin tärkeätä olisi saada erikoisnumerot ajoissa perille.

Helmi Palmqvist: Toveritar on tullut meille hyvin mielisaksi. Ei silti tarvitse lehden menettää puolueväriänsä, vaikka siinä onkin kotitalous- ja käsityöneuvoja y.m. käytännöllisiä asioita. — Lehdessä olleet nykyhetken kysymykset ovat suuresti miellyttäneet lukijoita. — Kyllä sisältö on reklaamia tärkeämpi asia lehden levenemiseen nähden. — Nimi olisi kyllä muutettava jos vain sopivampi keksitään.

Lyydi Saarikivi ei missään tapauksessa tahtonut sos.-dem. suuntaa lehdestä pois, tai aatteellista sisältöä vähennettäväksi, Toivoi vielä, että lehteen voitaisiin liittää lastenkin osasto. — Luuli myöskin, että lehden menekki lisääntyisi, jos sen nimi muutettaisiin. Tärkeintä on keksiä sopiva nimi.

Tehdystä ehdotuksesta rajoitettiin puheenvuorot.

Emilia Hiisivaara: Tämä on ollut vakava ja terveellinen keskustelu. Kokemuksen perusteella tiedämme minkälaisin tuloksin lehti on poliittisena lehtenä menestynyt, ehkä olisi syytä antaa liittotoimikunnalle evästys lehden muuttamisesta taloudellisemmaksi.

Tekla Tuomola: Viimeiset numerot ovat olleet toiveittemme tasalla. Lehden nimi on edelleenkin täysin tyydyttävä, ei se muuttamisesta sen kummemmaksi tule. Se on joka tapauksessa meidän lehtemme, eikä meidän sovi aatettamme pakoilla minkään nimen taakse, se on julkisesti julistettava meidän naisten poliittiseksi lehdeksemme.

Sofia Helenius huomautti, että pula-aika on vähentänyt lehden tilaajamäärää, joka perheessä täytyy sivistysmenoja vähentää pula-ajan tähden, — Lehden sisältö on nytkin jo oikein hyvä, mutta jos vielä voidaan sitä parantaa, niin sen parempi.

Työne Leivo: Koska aatteelliset lehdet ovat vakavia ja siis raskaampia lukea, on hyvin ymmärrettävää, että väsynyt ihminen kaipaa kevyempää lukemista, siinä selitys miksi halutaan lehden sisältöä muutettavaksi kevyempään suuntaan. Kannatti Lydia Saarikiven ehdotusta lastenosaston perustamisesta lehteen, samoin nimen muuttamista, jos parempi nimi keksitään.

Miina Sillanpää: Keskustelu on ollut erittäin mielenkiintoinen. Jos siis ei parempaa nimeä keksitä, pidetään entinen. — Jos lehti siis tunnustetaan tyydyttäväksi, täytyy jokaisen tehdä työtä lehden levittämiseksi. Meillä täytyy olla luja usko myöskin lehtemme menestykseen nähden, ainoastaan siten saadaan jotain aikaan. Oman lehtemme välityksellä voimme laajemmin puhua sosialismista, kun muilla keinoin, mutta omat järjestömme eivät kaikkialla edes tun-

ne meidän omaa lehteämme. Jokaisen teidän sydämellenne lasken, että tarmolla ryhdytte toimeen oman lehtemme levittämiseksi, hankkikaamme jokainen 10 uutta tilaajaa. Näyttäkää lehteä naapurillenne, puhukaa siitä vierailenne, ei saa väsyä eikä vaipua toivottomuuteen. Omistan vuorenvankan uskon lehtemme menestykseen, tätä uskoani tahtoisin teihin siirtää. Uskokaa lehtenne menestykseen ja levittäkää sitä.

Keskustelun tähän päätyttyä lähetettiin asia valistusasiain valiokuntaan, jolle voi myöskin tehdä ehdotuksia lehden uudeksi nimeksi.

Valiokunta jätti myöhemmin kokoukselle seuraavan mietinnön, joka hyväksyttiin.

**VALISTUS ASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ N:o 1.
»TOVERITAR»-LEHTI.**

Toveritar-lehden merkitys liiton valistustyössä on tunnettu ja tunnustettu, mutta lehden levikki olisi saatava suuremmaksi, niin että sen vaikutus voidaan ulottaa laajempiin << joukkoihin. Kun levikin lisääminen riippuu, paitsi osastojen ja asiamiesten tarmokkaasta ja jatkuvasta toiminnasta lehden levityksen hyväksi, myöskin sen ulkoasusta ja sisällystään, olisi ne saatava sellaisiksi, että ne vetävät huomion puoleensa ja tekevät lehden tunnetuksi. Antaen tunnustuksensa sille toimitustavalle, jolla lehden sisältö ja ulkoasu viime aikoina on saatu parannetuksi, ehdottaa valiokunta kokouksen päätettäväksi:

1. että Toverittaren sisältö edelleenkin koetetaan saada vaihtelevaksi ja monipuoliseksi, julkaisemalla sekä kaunokirjallisia että muita kirjoituksia naisten harrastuksia ja toimintaa lähellä olevista asioista, kuitenkin luopumatta sosialidemokratian aatepiiristä ja periaatteista. Samoin on lehden ulkoasuun kiinnitettävä huomiota sikäli kuin varat ja voimat myöten antavat.
2. Lehden nimen muuttaminen jätetään liittotoimikunnan vastaiseen harkintaan.

Martta Salmela. Siiri Louhi. Aino Takala. Lyidia Järvinen. Tekla Johansson. Aino Lehtokoski. Mandi Vilkmán.

Keskustelu toimintakertomuksesta keskeytettiin kello 15 päivällislomaa varten.

Klo 16,30 kokoonnuttiin uudelleen. Fanny Ahlforsin johtaessa puhetta jatkettiin keskustelua toimintakertomuksesta.

AKATEMIAN STIPENDIRAHASTO.

Sivu 15.

Hilma Koski: Jyväskylässä ei piirillä ole stipendirahastoa ensinkään. Naisyhdistyksellä on oma rahasto. Yleensä on puoluetoiminnalle ollut sangen vähän hyötyä jaetuista stipendeistä. Olisi asetettava ehdoksi stipendejä jaettaessa, että niiden saajat edes pari vuotta Akatemiasta päästyään ottavat osaa puoluetoimintaan.

Anni Rinne kannatti edellistä puhujaa. Akatemian käyneistä pitäisi, ennen muita, saada moniin puoluetehtäviin pystyviä voimia, joita nykyään kovin kaivataan. Avustuksia on sentähden jaettava kovin harkiten.

Anni Huotari huomautti, että näiden stipendien jakoa on sangen vaikeata harkita nykyaikana, jolloin suuren työttömyyden johdosta pyrkimys Akatemian oppilaiksi on entistä suurempi. Eikä se annettu avustus yleensä niin kovin runsas ole ollut. Päinvastoin hyvinkin niukka, niin, että suuressa kieltäytymisessä Akatemian oppilaat ovat saaneet opiskella. Yleensä on näiden stipendien hakijoita ollut sangen vähän ja jokaisella on ollut hakiessaan suosituksia, mutta valitettavasti niistä on saatu vähäisen toimitsijoita naisliikkeelle, mutta nuorisoliikkeessä niitä lienee vähän enemmän ja yhteen kai se lopuksi menee, missä toiminevatkin.

Anna Holopainen: Lienee liittotoimikunnan vaikeata tietää kuka hakijoista on paras, kun kaikilla on osastojensa suositus. On osastojen asia harkita tarkkaan ketä suosittelevat.

Tyynne Leivo: Ainakin Helsingissä ovat Akatemian käyneet innokkaasti ottaneet puoluetoimintaan osaa, mutta maaseudulla eivät ehkä jaksa kaikkia vaatimuksia täyttää, kun siellä ylikuormitetaan tällaisia stipendiaattoreja. Usein myöskin emt. Akatemian oppilaat jatkavat opintojaan Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa ja ovat opintojensa tähden estetyt ottamasta toimintaan osaa. Kun vielä kaiken lisäksi ansiotyö määrää asuntopaikan, ei aina voida vaatia, että ent. Akatemian oppilas jatkaa toimintaa siellä, mistä on stipendin saanut.

Martta Mutikainen oli sitä mieltä, että stipendin saantiin liittyvä velvollisuus puolue toimintaan ja sitä olisi noudatettava.

Keskustelu päättyi ja jätettiin se evästyksenä tulevalle liittotoimikunnialle.

KERHOTOIMINTA.

Sivu 15.

Anni Huotari toivoi, että osastot järjestäisivät entistä enemmän kerhotoimintaa, ettei se naisten keskuudessa mene alaspäin.

AVUSTUKSET.

Sivu 16.

Miina Sillanpää: On hyvin suuresti pelättävissä, että liiton määrärahoissa tulee supistuksia ja liiton raha-asema sen kautta heikentuu. Liittovero ei paljon tuota, eikä sillä pitkälle toimita, kaikki toiminta on rakennettu avustuksien varaan. Lapualaiset lietsovat vihaa meitä kohtaan ja sen mukaan ajan hengessä määrätään avustuspäärärahat. Millä sitten toimitaan jos avustuspäärärahat supistetaan tai otetaan meiltä kokonaan pois? Tälläkertaa on hyvin vaikeata laatia tulo- ja menoarvio, kun tulolähteistä on niini vähän varmuutta.

KUSTANNUSTOIMINTA.

Sivu 16.

Lempi Johansson toivoi, että liittokokouksen pöytäkirja julkaistaisiin heti kokouksen jälkeen, eikä kuten on aikaisemmin on tapahtunut, vasta vuosia myöhemmin.

Tyyne Leivo halusi tämän asian yhteydessä käyttää puheenvuoroa äskettäin tapahtuneen sihteeritoimen täyttämistä. On puhuttu paljon siitä, että sihteerin toimi täytettiin kuukautta ennen liittokokousta, joka tätä ennen aina on toimitettu sen jälkeen. Ehkä olisi ollut onnistuneempaa jättää vaali nytkin liittokokouksen jälkeen. Liiton sihteeriksi olisi pitänyt valita joku nuorempi henkilö. Huolimatta siitä, että jokainen meistä tunnustaa Miina Sillanpään ansiot ja kyvyt, olisimme kuitenkin toivoneet liiton sihteerin paikalle toisen henkilön. Joku nuorempi nainen olisi, Miinan ollessa puheenjohtajana, hänen johdollaan vähitellen kehittynyt taitavaksi ja varmaksi sihteeriksi, Miina olisi hänet toimeensa kasvattanut. Asiasta voisi tässä avoimielisesti keskustella.

Lyyli Järvisellä ei ollut mitään sihteerinvaalia vastaan. On kyllä totta, että Sillanpää puheenjohtajana ollen olisi

voinut kasvattaa liitolle uuden sihteerin, mutta voihan hänen nytkin tehdä, ottamalla jonkun nuoremman rinnalleen harjoittelijaksi.

Hilda Liittokivi: Näin kriittisenä aikana on Sillanpää pätevä henkilö itsenäisesti hoitamaan liiton sihteerin tehtäviä.

Helmi Toivonen oli hyvin mielissään toimitetusta sihteerin vaalista. Miina Sillanpää oli hänen mielestään tehnyt suuren uhrauksen liitolle ottamalla tämän toimen vastaan.

Hilma Koski kertoi, että Jyväskylässä oltiin iloisia sihteerin vaalin johdosta. Levollisin mielin jättää liiton asiat vanhan, kokeneen henkilön hoidettaviksi. Luonnollisesti hänellä pitää olla nuorempi henkilö rinnallaan apulaisenaan, sihteerille parhaiten sopii kehittää apulaista rinnalleen, ei niinkään puheenjohtajalle.

Siiro Louhi: Toimitettu sihteerinvaali oli meillä Tampereella kokouksessa keskustelunalaisena. Kokouksen yksimielinen mielipide oli erittäin suuri tyytyväisyys vaalin johdosta. Paremminkin ei tänä aikana olisi voitu tätä vaalia ratkaista. Kun on hyvä sihteeri, ei paljoa jää puheenjohtajan työkseen.

Hulda Tiirikkala yhtyi edellisen puhujan lausuntoon. Lausui sydämellisen kiitoksen toveri Sillanpäälle siitä, että hän on tähän toimeen ryhtynyt, parempaa emme olisi voineet saada.

Anni Rinne oli asian johdosta samaa mieltä kuin Tyyne Leivo. Vaali olisi ollut toimitettava liittokokouksessa. Mutta yleinen mielipide näkyy täällä olevan Sillanpään kannalla ja pääasialahan on, että järjestöt ovat tyytyväisiä.

Helmi Palmqvist ilmoitti myöskin Oulussa oltavan sitä mieltä, ettei tänä hetkenä olisi sopivampaa henkilöä liiton sihteeriksi voitu saada.

Anni Huotari: Liittotoimikunta otti ilomielin toveri Sillanpään liiton sihteeriksi ennen liittokokousta jo senkin tähden, että liittokokouksen valmistelut aivan välttämättä tarvitsivat työntekijää, joka sille voi uhrata kaiken aikansa. Toveri Sillanpää oli edellisen sihteerin kuolemasta asti oman työnsä ohella hoitanut liiton sihteerin tointa ilman suurkiitosta. Liittotoimikunta oli hämmästynyt Sillanpään uhrausta: jättää monivuotisen, paremman toimensa, ruvetakseen pienemmästä palkasta tämän liiton sihteerin suurtoiseen toimeen. Liittotoimikunta piti vaalia tällä hetkellä onnistuneempaan mitä ajatella saattoi, eikä liittotoimikunnalla ole ollut tiedossaankaan ketään muita ehdokkaita. 'Nyt toveri

Sillanpäällä on ihyvä tilaisuus kasvattaa ja ohjata nuorempia oman työnsä rinnalla. Kun huomaamme maaseutuverienkin olevan vaaliin tyytyväisiä, olemme varmasti osuneet oikeaan.

Aino Lehtokoski: Sihteerintoimen täyttäminen ei nykyään ole helppoa. Poliittinen tilanne on tällä kertaa erittäin vaikea. Sihteerin tulee edustaa liittoa ei ainoastaan omassa keskuudessamme, vaan myöskin ulospäin ja siihen tarvitaan henkilö, jonka tahdikkauteen voimme luottaa. Paremmiin ei mielestäni sihteerin vaalia olisi voitu ratkaista. Tunnustan Sillanpään työn liiton hyväksi suuriarvoiseksi ja lausun hänelle kiitollisuuteni siitä, että on ottanut tämän toimen hoitaakseen.

Hanna Juholin ilmoitti, että hänen edustamansa osasto oli hyvin tyytyväinen siitä, että Sillanpää oli valittu liiton sihteeriksi. Vaali oli todella oikein osattu.

Helmi Lappalainen: Tov. Lehtokoski lausui jo minun ajatukseni. Suuri uhraus Miina Sillanpäältä, että on tämän toimen ottanut vastaan. Liiton asiat ovat nyt luotettavissa käsissä.

Sofia Nyrkkö hyväksyi vaalin täydelleen ja piti sitä onnistuneena.

Anna Holopainen yhtyi Aino Lehtokosken lausuntoon. Emme Kymissä huomanneet tässä olevan muuta kuin iloittamisen syytä Miinan uhrauksesta.

Martta Salmela: Ei meillä ollut epäilystäkään siitä, etteikö Sillanpää ollut paras paikallaan nykyään saatavana olevista sihteerinehdokkaista, mutta tulevaisuutta silmälläpitäen olisi pitänyt toisin menetellä. Eihän Sillanpään ikä ja kyky ole rajaton. Meillä oli 13 vuotta hyvä sihteeri, mutta eipä kasvanut hänen rinnallaan ketään uutta. Ei opettamalla tällaista työtä opita, vaan kokemuksen kautta. Ei liittomme asema ole myt niinkään Uhattu, kun se saattaa olla muutamman vuoden kuluttua. Mitä sitten sanotte, jos nuoren ja kokemattoman sihteerin kanssa joudumme esim. kommunistien kanssa kamppailuun. Olisi pitänyt järjestää niin, että puheenjohtajan toimi on palkattu toimi ja hänen rinnallaan on sihteeri, jota hän kasvattaa. Huoli liiton tulevaisuudesta on lähinnä pannut epäilemään onko sihteerin tointa täytettäessä osuttu oikeaan.

Hilma Virtamo halusi tietää kuka olisi ollut se nuorempi henkilö, jota tähän toimeen olisi voitu valita. Voisivat oppia edelleen, siksi kun tämä sihteeri väsyä ja ovat sitten oppineempia kun hän nyt.

Aino Takala: Olimme iloisia saadessamme tiedon., että Miina Sillanpää on ottanut liiton sihteerin toimen vastaan. Laivamme peräsin on nyt kokeneissa käsissä. Aika kehittää kyllä uusia voimia siksi kun niitä tarvitaan, ei siitä kannata nyt vielä murehtia.

Olga Leinonen: Vasta kolmen vuoden kuluttua voidaan arvostella sitä työtä, jota Sillanpää nyt suorittaa. — ;Kun Aura Kiiskinen oli liiton sihteerinä luultiin, ettei sitä tointa voi kukaan muu hoitaa. Hilda Seppälän aikana oli sama luulo vallalla, samoin nyt Sillanpään suhteen. Ollaan huolehti vain, kyllä meille sihteeriksi aina löytyy. Ei tämä liitto lakkaa, vaikka Sillanpääkin sen jättää. Olen tyytyväinen sihteerin vaaliin, olimme sen kunniavelkaa toveri Sillanpäälle.

Miina Sillanpää: Kun toveri Hilda Seppälän jälkeen liiton sihteerin toimi jäi avoimeksi, ei liittotoimikunta osannut sen täyttämistä ensi hätään suorittaa. Varsinkin lehden toimittamiskysymys osoittautui 'vaikeaksi ratkaista. Lehden kautta puhutaan laajoille kerroksille, sen toimittamista ei voi jättää sattuman varaan, eikä menestyksellisesti muun työn ohella suorittaa. Kun liittotoimikunta ei ollut muutaakaan sopivaa henkilöä löytänyt näihin toimiin, joita sivutoiminani olen toveri Seppälän kuoleman jälkeen hoitanut, päätin ryhtyä näiden töiden vakinaiseksi suorittajaksi. Ehkä yliarvioin itseni, mutta politiikkaan on minulla aina ollut harrastusta ja sitä, samoin kuin sen puitteissa naisliikettä, koetan voimieni mukaan edistää ja niiden hyväksi toimia. Sen voin vakuuttaa, että yksinomaan liiton etua katsoen tämä vaali ratkaistiin. Yhteisymmärryksellä saamme asiat onnellisesti sujumaan. Toivon, että olette mukana ja, että se mukanaoleminen tapahtuu edesmenneen toverimme Hilda Seppälän muistolle ja olen vakuutettu, että sen muiston meitä kannustaessa jotain saamme aikaan, jotain voitamme.

Fanny Ahlfors lausui lopuksi, että liittotoimikunta on tehnyt liitolle hyvän työn valitessaan toveri Sillanpään sen sihteeriksi. Lausutaan kokouksen tunnustus toveri Sillanpäälle sen johdosta, että hän on jättänyt hyvän toimensa ruvetakseen liittomme sihteeriksi.

Keskustelu liittotoimikunnan toimintakertomuksesta päättyi-

Ilmoitettiin, että huomennä on järjestetty Helsingin sos.-dem. Naisyhdistyksen toimesta illanvietto kokouksen osanottajille. Jokainen edustaja on tilaisuudessa kutsuvieras, mutta muut kokouksen seuraajat saavat 3 mk. maksus-

ta lunastaa itselleen liput.

Esitettiin liittotoimikunnan tilikertomus sekä tilintarkastajain lausunto niistä.

Tekla Johansson esitti tilikertomuksen hyväksymistä kokonaisuudessaan, sekä tilivelvollisille vastuuvapauden myöntämistä tilintarkastajain lausunnon perusteella.

Ehdotus hyväksyttiin.

Kokoukselle oli saapunut seuraava sähkösanoma:

»Parhaita menestystä taistelussa paremman tulevaisuuden puolesta. *Latvian sos.-dem. Naiskomitea.j>*

VALISTUSTYÖ.

Aino Takala toivoi, että yhteistoiminta liiton ja sen osastojen välillä muodostuisi vieläkin läheisemmäksi. Liittotoimikunnan tulisi tarkkailla järjestöjensä toimintaa entistä tarkemmin ja lähettää edustajansa joka osastoon vaikkapa vain kerran vuodessa. Liiton järjestäjän tehtävänä olisi, jos ei muuta, niin keskustella ja innostuttaa järjestöjen toimihenkilöitä. Herätystyötä kaivataan kaikkialla.

Martta Salmela: 'Helsingin naisyhdistys toivoo, että liiton toimistosta seurataan osastojen toimintaa entistä tarkemmin henkilökohtaisilla käynneillä. Olemme täällä todenneet monen osaston viime toimintakauden aikana kuolleen, sitä ei kyllä aina voi välttää, mutta tällaisessa tapauksessa on usein käynnistä tehokas apu, sillä kituvan osaston toimintaa on liiton toimihenkilöiden käynti mitä suurimmassa määrässä virkistävä. Naisosastot eivät saa puolueitoimitsijan taholta tukea, jos sellaisia käy paikkakunnalla, ne jäävät kokonaan liittotoimikunnan hoitoon. Ainakin kerran vuodessa olisi liiton toimitsijan käytävä joka osastossa, neuvoteltava edes johtokunnan jäsenten kanssa jos kokoustakaan ei saada aikaan. Ehdotti ponsien kolmannen kohdan muutettavaksi seuraavasti:

Lähemmän vuorovaikutuksen aikaansaamiseksi liiton ja osastojen välillä, olisi liiton sihteerin käytävä ainakin kerran vuodessa jokaisessa yhdistyksessä tutustumassa sen toimintaan ja antamassa ohjeita ja neuvoja toimihenkilöille.

Elsa Metsäranta: Lienee yhtä vaikeata nyt kun aikaisemmin järjestää tätä asiaa kaikkia tyydyttävällä tavalla. Koska liiton sihteeri nyt, kuten entinenkin on eduskunnassa, ei

häneltä mitenkään iriitä aikaa näin paljon matkustella ja vaikka riittäisi aikaa, ei riittäisi varoja. Matkaliput maksavat paljon ja kun valtion vapaalippujakaan ei enää ole käytettävissä, ei liiton varat riittäisi näin laajaan matkustamiseen. En myöskään ole varma, että tällaisesta matkustamisesta olisi vastaavaa hyötyä, epäilen, ettei naisten erikoistointi ole niin suuresta merkityksestä. Naisten toiminnalle yleensä ei anneta tarpeeksi arvoa. Naisten piiritoimikunnille ei anneta varoja, eikä tarpeellista luottamusta. Jos naisten piiritoimikunnat voisivat toimia niinkuin niiden tulisi, olisi niistä suuri helpoitus liittotoimikunnan työlle. Ne voisivat käydä lähiosastoissaan tarkistus- ja virkistytysmatkoilla. Varojen puutteessa ne eivät kuitenkaan nykyisin voi sitä tehdä, samoin kuin perusjärjestötkään eivät voi varojen puutteessa tarpeeksi toimia. Valiokunnan tulisi johonkin ponteen soveltaa toivomuksen naisten piiritoimikuntien toiminnan elvyttämisestä.

Hilma Koski vastusti ponsiin tiukkaa määräystä siitä, että liiton sihteeri kävisi kerran vuodessa joka osastossa. Meidän varamme ovat siihen liian vähäiset. Vuorovaikutus keskustajärjestöjen kanssa pitäisi käydä piiritoimikuntien välityksellä.

Keskustelu keskeytettiin Norjalaisten naistoverien saapuessa.

Anni Huotari tervehti saapuneita vieraita seuraavasti:

Hyvät vieraat! Tämän kokouksen ja Suomen Sosialidemokraattisen Työläisnaisliiton puolesta lausun Teidät tervetulleiksi maahamme ja tähän kokoukseen. Valitan, etten osaa Teidän kieltänne, enkä edes ruotsinkieltä, jota Te ymmärrätte. Mutta meillä on yhteinen kieli, jota me kaikki ymmärrämme: aate, jonka eteen työskentelemme ja jonka voittoon vieminen koko maailman köyhälistön onneksi, on meidän yhteinen päämäärämme. Toivon, että saatte Suomen sos.-dem. naisliikkeestä, joka sitkeästi työskentelee ahtaassa ajassa ja vaikeissa olosuhteissa, myötämielisen kuvan, kun seuraatte kokoustamme. — Laulakamme vieraittemme kunniaksi Kansainvälinen Työväenmarssi.

Kokousta jatkettiin.

Anni Rinne ei pitänyt tarpeellisena, että juuri sihteeri käy liiton joka osastossa kerran vuodessa, riittää kun joku liiton puolesta käy, se aina jättää virkistävän vaikutuksen niihin, joiden luona käydään. Senlaatuinen käynti voi vaikuttaa niinkin elvyttävästi, että nukkumaisillaan oleva osasto saa

uutta toimi-intoa. Yhtyi Elsa Metsärannan lausuntoon naisten piiritoimikuntien tukemisesta.

Laina Vesterlund: Tampereen Naisyhdistys hyväksyi alustusvihossa olevat ponnet. Mitä läheisempi liiton ja osastojen vuorovaikutus on, sen parempi yhteiselle toiminnalle. Hämeen pohj. naisten piiritoimikunta on saanut avustusta palkallisilta yhdistyksiltä ja osuusliikkeeltä. Hyvä olisi, jos liitto voisi naisten piiritoimikuntia avustaa, varsinkin vaalien edellä.

Miina Sillanpää: Rahan puute meillä onkin suurin vaikeus toiminnassamme ja tulevaisuuskin on siinä suhteessa epävarma. Naisten piiritoimikuntia on meillä vain kolme, mutta ehkä nämäkin voisivat paljon tehdä, varsinkin näin vaalien edellä, jos olisi varoja käytettävissä. — Kerhotoimintaan tahtoisin kiinnittää enemmän huomiota. Lapualaisten taholta näyttää olevan ankara hyökkäys tulossa. Kerhotoimintaa voi aina, kaikissa olosuhteissa jatkaa. Vaikka kaikki työväentalot suljetaan ja yhdistykset lopetetaan, voi kerhotoimintaa ylläpitää. Tämä toimintamuoto voi tulevaisuudessa olla meille suurestakin merkityksestä. Sitä olisi laajennettava solutustyöksi, intensiivisesti tiivistettävä. Julkisia kokouksia emme ehkä aina voi pitää, meillä pitää olla jotakin sen varalta.

Kaikissa liiton osastoissa ei voi kerran vuodessa käydä, meillä on nyt 73 osastoa. Näin monta matkaa vuodessa maksaisi paljon rahaa. Mikä muuten lopuksi lienee hyödyllisempää, että liiton sihteeri on aina matkoilla, vai että hän on myöskin kotona, toimittaa lehteä ja tekee muuta työtä? Kirjeenvaihdolla voidaan paljon järjestää, jos luottamuksellinen yhteistyö vallitsee osastojen ja liittotoimikunnan välillä. Ymmärrettävää on, että liiton sihteerin aina silloin on matkustettava, kun jotain tärkeitä on tekeillä ja yleensä lkun hänelle siihen aikaa jää.

Helmi Valta kannatti kerhotoiminnan tehostamista, sitä ei saa aliarvioida, se on itseopiskelunkin kannalta ja itsekasvatuksessa tärkeä toimihaara meillä. Kunnallispolitiikka on varsin sopiva harjoitusaine kerhoissa. Olemme juuri kunnallisvaalien edellä ja tunnemme taas miten meiltä puuttuu kunnallisasiain tuntemusta omaavia naisia.

Helmi Palmqvist: Kyllähän se olisi hyvä, jos sihteeri voisi käydä mahdollisimman usein osastoissa, sillä silloin aina saamme väkeä kokouksiimme. Mielestäni olisi tärkeätä saada lämpöisempi ja likeisempi suhde osastojen ja liiton välillä aikaan. Kaipaamme rohkaisuja ja neuvoja.

Hilden: Jokainen liiton puolesta tehty käynti rohkaisee meitä ja kehittää meitä. Silloin me rohkenemme puhua sydämemme syvyydestä ja kysellä asioita, joista emme muuten ole selvillä.

Martta Salmela: 'Keskustelu rohkaisee minua taistelemaan ponteni puolesta. Onhan liitolla neljä toimitsijaa ja tilapäisvoimia vielä käytettävissä, voihan näillä jo paljon saada aikaan, sitäpaitsi on liiton käytettävissä eduskunnassa olevia henkilöitä, joilla on vapaat matkat junassa. — Kerhotoiminta erittäin kannatettavaa ja tehokasta. Se sopii-kin paremmin maaseuduille kuin kaupunkeihin. Se on virkistävä yhteentulotilaisuus antaen vaihtelua elämän yksitoikkoisuuteen. Niissä saadaan kaikenlaisia asioita pohdinnanalaiseksi ja tämä on hyvin hyvä, varsinkin ennen vaaleja. Järjestöjen jäsenien sopii näissä tilaisuuksissa ohjata keskustelua puolueasioihin ja niissä oikealle uralle.

Keskustelu valistustyöstä keskeytettiin klo 19. Kokouksen osanottajat lähtivät tutustumaan Kaupungin Kotitalous-toimikunnan mallikeittiöön ja Työväenopiston keittonäytäntöön.

Toinen kokouspäivä.

Kokouksen osanottajat kokoontuivat klo 10 Ammattien-edistämislaitokselle, jossa oli parhaillaan suuret elintarvemes-
sut. Ensiksi kuunneltiin insinööri Valkolan ansiokasta esitelmää Ammattienedistämislaitoksen toiminnasta, jonka jälkeen tutustuttiin messuihin.

Klo 13:sta jatkettiin taas kokousta. Puheenjohtajana Fanny Ahlfors. Toimitettiin nimenhuuto.

Jatkettiin keskustelua valistustyöstä.

Emilia Hüsivaara puhui valistustyön tärkeydestä.

Aino Takala ei pitänyt tarpeellisena, että sihteeri on aina matkoilla. Pääasia, että joku liiton lähettämänä kulkee pitämässä järjestöjä vireillä ja antamassa liitolle selostuksia niiden toiminnasta.

Olga Tainio selosti miten liiton ent. sihteeri oli melkein aina matkoilla, teki työtä enemmän kuin jaksoi ja väsyi ennenaikojaan. Ei ajeta nyt uutta sihteeria heti loppuun. — On otettava huomioon, ettei tämän liiton sihteerin matkoja voi rinnastaa piirisihteerien matkojen kanssa. Piirisihteeireillä

on vain yksi ainoa piiri hoidettavana, mutta meidän sihteerillämme koko maa.

Aino Lehtokoski: Valistustyössä on sittenkin pääasia miten kullekin paikkakunnalle voitaisiin 'kasvattaa pystyviä toimintavoimia, sillä niiden varassa on meidän järjestöyömmä. Varsinkin varhaisnuorison keskuudessa olisi tehtävä kasvatustyötä, sillä niistähän me tulevaisuudessa toimitsijamme saamme. Jos paikallisessa toiminnassa on nuorisoa mukana, tekee se toiminnan reippaammaksi ja jäsenmäärä lisääntyy. — Kerhotoimintaan on todella syytä kiinnittää huomiota toimintavoimien kasvattajina. — Erittäin suotavata olisi, että piiritoimikunnat auttaisivat ja käyttäisivät puhujiaan valistustyössä naisten keskuudessa. — Liiton sihteeri ei voi hoitaa muita tehtäviään, jos hänen täytyy hoitaa koko maata käsittävää valistuspiiriä, mutta mahdollisimman vilkas kosketus liiton ja osastojen välillä on kyllä tarpeen. Hyväksyi ponsien kolmannen kohdan sellaisenaan.

Anni Huotari arvioi suureksi naisten piiritoimikuntien työn, vaikka sitä ei ole alustuksessa mainittu. Liiton toimeenpanemilla kursseilla ympäri maata voi aina joku liiton luennoitsijoista perustaa osastoja ja jaostoja. — Varsinkin naisten toimeenpanemiin juhlatilaisuuksiin pitäisi liittotoimikunnan avustaa osastoja hyvän ja arvokkaan ohjelman hankkimisessa.

Lyydia Saarikivi kannatti ponsien kolmatta kohtaa sellaisenaan, sihteeria ei voida liiaksi velvoittaa. — Opintokerhoto työ koetettakoon saattaa vakavammalle pohjalle. Kerhotyöhön naiset mielellään tulevat mukaan. Ruovedelle olen perustanut 12 kerhoa ja kaikki ovat toiminnassa. Niiden kautta on saatu paljon jäseniä naisosastoon. Koettakaa saada kerhoja joka paikkaan, vaikkapa ompeluseuran yhteyteen, kyllä ne menestyvät. Täten kasvatetaan toimintavoimia.

Martta Salmela: Jos liitto on tarpeeksi elinvoimainen ei se tarvitse ulkonaista huolehtimista, mutta kun se on heikko, kuten meillä, tarvitsee se voimakasta huolehtimista. Piirijärjestöissä, joissa on yli 100 osastoa, pidetään tärkeänä, että sihteeri yksinomaan huoltaa vain järjestöt, eikä ole kiinnitetty sivutoimiin, kuten esim. eduskuntaan. — Paljon olisi voitettu, jos saataisiin naisten piiritoimikunnat toimintaan, niiden avulla olisi valistustyö niin paljon helpompaa, varsinkin kaukaisilla paikkakunnilla.

Olga Leinonen: Liiton toimeenpanemilla kotitalouskursseilla pitäisi myöskin aina selvittää periaatteellisiakin kysymyksiä. — Vanha valistusmuoto ovat niinikään n.s. vastaan-

ottokokoukset, jos ne saadaan onnistumaan ohjelman puolesta, voidaan niiden kautta hankkia osastoihin paljon uusia jäseniä. Vasta-alkajia on toiminnassa tuettava ja rohkaistava, otettava selvää kunkin kyvyistä ja voimista ja käytettävä niitä sen mukaan mihin pystyvät. Lämpöä ja ystävyyttä kaivataan toiminnassamme. — Suurempiin juhliin pitäisi liiton mahdollisimman mukaan koettaa maksua vastaan hankkia puhujia, pikkutilaisuuksiin niitä kyllä löytyy omillakin paikkakunnilla.

Puheaika rajoitettiin kahteen minuuttiin.

Anna Holopainen: hyväksyi ponnet sellaisenaan. Liiton varat eivät riitä siihen, että sihteeri on aina matkoilla, liiton tähänastinen luentotoiminta riittävä. Naisten piiritoimikunnat eivät ole niin suurimerkityksellisiä kuin täällä nyt luullaan.

Elsa Metsäranta totesi, että Kymnlaakson naiset eivät ole hyvin suhtautuneet naisten piiritoimikuntaan, mutta sokeat tarvitsevatkin taluttajaa, eikä näkevät. Toivoi edelleenkin, että naisten piiritoimikuntia tuettaisiin raha-avustuksilla.

Anni Rinne: Suurena syynä jäsenmäärän alhaisuuteen osastoissamme on vanhojen jäsenten itsekkyyt. Nuorten jäsenten ei anneta edes yrittää ja koettaa voimiaan toiminnassa ja niille juuri olisi annettava toimintamahdollisuuksia, sillä nuorisossa on paljon pystyviä voimia.

Helmi Palmqvist kannatti opintokerhotyötä, valistustyötä se on sekin, niiden avulla olemme jo kasvattaneet ympärillemme äänestäjäparven.

Pitkäsilta: On luonnotonta vaatia sihteeriä lakkaamatta matkustamaan maan äärestä toiseen, ei sillä toimintaa vireillä pidetä jos paikkakuntalaisilla itsellään ei ole toimintatarmoa. Orihan meillä liiton kiertokirjeet toimintaohjeinamme. Hyväksyi ponnet.

Miina Sillanpää: Olisi suotavaa, että liittotoimikunta pääsisi yhteistyöhön piirisihteerien kanssa, heidän joukossaan on paljon sellaisia, jotka ovat aivan kylmiä naisten toiminnalle. Yhteistoimintaa tulisi saada kaikkialle, mistä siitä on meille hyötyä, jos mielimme päästä eteenpäin.

Keskustelu päättyi. Asia lähetettiin valistusasiain valiokuntaan, joka keskustelun perusteella laati seuraavan lausunnon:

VALISTUSASIAIN VALIOKUNNAN MIETINTÖ N:o 1.

Valiokunta on koettanut yhdistellä eri puheenvuoroissa ilmenneitä ajatuksia ja ehdottaa, että valistustyöstä esitetyn liittotoimikunnan laatiman alustuksen kolmanteen pontteen otetaan määritelmä, että »liiton toimitsijain olisi mikäli mahdollista kerran vuodessa käytävä osastoissa», koska valiokunnan mielestä tämä ehdotus sai kokouksessa runsaan kannatuksen, kun sensijaan ehdotus, että juuri sihteerin olisi osastoissa käytävä, ei ollut kokouksen osanottajani enemmistön mielipiteenä. Valiokunnan käsityksen mukaan ei ponsi ole ehdottomasti velvoittava, kun siihen lisätään sanat »mikäli mahdollista», mutta se tässä muodossaan kuitenkin on täsmällisempi. Alustuksen I ja II ponsi jäisivät ennalleen.

Samojen ponsien yhteyteen voidaan hyväksyä lausuma myöskin naisten piiritoimikunnista, joista kokouksessa monessa puheenvuorossa mainittiin. Kun aikaisemmissa liittokokouksissa on tehty piiritoimikuntia koskevia yksityiskohdaisia päätöksiä, ehdottaa valiokunta, että asian niissä kohdissa viitattaisiin entisiin päätöksiin ja tällä kertaa tyydyttäisiin vain lyhyesti huomauttamaan niiden toiminnan jatkamisesta.

Ponnet tulisivat kokonaisuudessaan siis kuulumaan seuraavasti:

- 1) Vastaista valistustyötä on edelleen jatkettava pääasiassa kurssitoiminnan muodossa. Kertapuheita vain erikoistapauksissa, kuten vaalien edellä, naisten- ja äitienpäivinä.
- 2) Naisyhdistysten on valistustyössään erikoisesti kiinnitettävä huomiota kerhotoiminnan järjestelyyn ja kotiagitatioon.
- 3) Läheisemmän vuorovaikutuksen aikaansaamiseksi liiton ja osastojen välillä olisi liiton toimitsijain käytävä, mikäli mahdollista, kerran vuodessa jokaisessa osastossa tutustumassa osastojen toimintaan ja antamassa ohjeita ja neuvoja toimihenkilöille.
- 4) Naisten piiritoimikuntia on edelleen kehitettävä ja mikäli mahdollista liiton taholta taloudellisesti tuettava.

Erikoisesti maatyöläisnaisia koskeva alustus ja siihen liittyvät ponnet kuuluvat valiokunnan mielestä oleellisenä osana koko valistustyösuunnitelmaan ja valiokunta ehdottaakin, että ne hyväksyttäisiin jatkona siihen valistustyöohjelman

II osaan, jonka kokous jo on hyväksynyt osastoja varten, Liittotoimikunnan olisi vastaisessa toiminnassaan otettava niissä olevat liittotoimikunnan toimenpiteitä vaativat kohdat huomioon. Ponnit tulisivat kuulumaan seuraavasti:

1) Jotta varsinaisia maaseudun työläisnaisia saataisiin sosialidemokraattisen puolueen ja naisliiton riveihin lukuisemmin, on siellä, missä on erikoiset naisten piiritoimikunnat tehtävä entistä enemmän hyökkäys- ja vierailuretkiä varsinaisten maalaistyöläisnaisten keskuuteen.

2) (Siellä missä ei ole naisten piiritoimikuntia on naisliiton kehoitettava maaseudun työväenyhdistyksiä järjestämään tällaisia tilaisuuksia ja on Työläisnaisliittotoimikunnan tällaisia tarkoituksia varten laadittava ja lähetettävä ohjelmaa.

3) Ja että saataisiin myöskin maataloustyössä työskentelevät naiset sosialidemokratian riveihin, on liittotoimikunnan järjestettävä kerran vuodessa erikoisia näiden työntekijöiden omia valistuspäiviä tarkoitustaan vastaavalla ohjelmalla. Parhaiten tämä päivä sopisi vietettäväksi syksyllä, mahdollisesti Mikon-päivänä.

*Martta Salmela. Siiri Louhi. Aino Takala. Lydia
Järvinen. Aino Lehtokoski. Mandi Vilkmán.
Tekla Johansson.*

Mietinnöt sekä ponnit hyväksyttiin.

Klo 3,45 alkoi toveri J. E. Janatuisen luento kunnallisesta huoltotoiminnasta. Erinomaisen ansiokasta luentoa seurasi kokous mielenkiinnolla. Esitelmän loputtua kiitti kokouksen puheenjohtaja esitelmäitsijää.

Otettiin kahviloina.

Klo 16,30 kokoonnuttii uudelleen. Puheenjohtajaksi ryhtyi Anni Huotari.

Norjan Työväenpuolueen 'Naissihteeristön puheenjohtaja *Sigrid Syvertsen* esitti puolueensa, järjestönsä ja kotimaansa tervehdyksen kokoukselle, kiittäen siitä, että hänelle ja hänen toverilleen Thina Torleifsen ille oli suotu tilaisuus seurata Suomen työläisnaisten kokousta. Suuret vaikeudet ovat kummassakin maassa, sekä Norjassa että (Suomessa, työskentelyllemme tätä nykyä. Työttömyys pusertaa raskaasti työläisiä kaikissa kapitalistisissa maissa. Meidän vaikutelmamme Suomen sos.-dem. naisliikkeestä ovat mitä parhaat. Toivon, että vuorovaikutus välillämme tulee koitumaan mo-

lemminpuoliseksi hyödyksi työllemme, sillä mehän toimimme samaa päämäärää varten.

Meidän naisjärjestömme on maatakäsittävänä järjestönä toiminut jo 30 vuotta ja sillä on nykyisin 17,000 jäsentä noin 300 naisyhdistyksestä. Meillä ei ole erikoista naistenliittoa, olemme ilman sitä läheisemmässä yhteydessä puolueeseen ja tämä järjestelmä on toistaiseksi tyydyttänyt kaikkia. Toiminnastamme mainitsen lyhyesti seuraavaa: Valistustyö tehdään pääasiassa opintokerhoissa siinä mielessä, että naisista tulisi kykeneviä puoluetoimitsijoita, sitäpaitsi kuuluu toimialaamme: iltakursseja, sosiaalinen työskentely, emäntäkoulut, kotitalousneuvonta, jatkokoulut. Työttömyyden vuoksi pidetään *tankeana*, että lapset ovat koulussa niin kauan kuin mahdollista. Saavutuksista äitiysvakuutuksen alalla mainittakoon, että sellainen on jo toteutettuna eräissä kunnissa. Oslossa on huoltomuoto sellainen, että avustusta annetaan kaikille yksinäisille äideille huolimatta siitä, ovatko he leskiä, eronneita, hyljättyjä, erossa asuvia tai naimattomia. He saavat ensimmäisestä lapsestaan 50 kr. kuukaudessa, avustus nousee lapsiluvun mukaan. Sitäpaitsi kuuluu huoltoon vapaa sairashoito ja lääkkeet. Tämä on saatu aikaan Työväenpuolueen naisjärjestöjen vaatimuksesta. Sitäpaitsi meillä on ohjelmassa lapsihuolto ja äitiysterveysneuvontatoiminta. Lapsirajoituskysymyksen yhteydessä tulokoon mainituksi seuraavaa: Oslossa on perustettu äitiysterveysneuvontatoimisto, jonka työläisnaiset ovat omalla kustannuksellaan aikaan saaneet. Rahat tähän saatiin erään lentolehtisen myynnistä. Nykyisin on toimisto jo saanut täyden tunnustuksen ja saa jo avustustakin sekä kaupungilta että sairaskassoilta. Toimisto harjoittaa ehkäisyvälineiden ja terveydenhoidollisten tavaroiden myyntiä ja sen palvelukseen on kiinnitetty lääkäri, joka toimittaa tarkastukset ilmaiseksi. Varattomat saavat ehkäisy- ja säännöstelyvälineitä ilmaiseksi puolueen tai ammattiyhdistyksen jäsenkirjaa näyttämällä.

Myöskin lasten huoltoon ja raittiuskysymykseen kiinnitämme suurta huomiota. Meidän naisjärjestömme on päässyt sille asteelle, että sitä kuullaan ja kunnioitetaan. Kun naiset yhdistyvät yhdessä vaatimaan oikeudenmukaista yhteiskuntajärjestystä, niiden ääntä varmasti kuullaan, varsinkin jos vaatimusten takana on luja tahdonvoima.

Haluan vielä kerran tähdentää, että kunnioitan sitä vakavuutta, intoa ja kiinnostusta, joka lyö leimansa tähän kongressiin. Se lupaa hyvää tulevaisuutta ja tulevaisuuden

työtä. Me voimme olla asioista eri mieltä, mutta yhdessä asiassa olemme yksimieliset, ja se on työväenluokan vapauttaminen ja sosialismin toteuttaminen.

Kokouksen puheenjohtaja kiitti tervehdyksestä, sekä toivotti edelleen menestyksellistä työtä norjalaisille naistovereille.

Vaalivalistustyö.

Kysymyksen alusti Anni Huotari suullisesti.

Puhujan mielestä on vaalitoiminnassa otettava naisten ehdokkuus tarkoin huomioon. (Emme tiedä milloin eduskuntavaalit sattuvat, kun elämme nykyistä aikakautta. Joka tapauksessa ne ovat ensi vuoden heinäkuussa, mutta ehkä ennenkin, Puhuja lausui, että vaaliohjelma on ajoissa valmistettava ja julistukseen otettava hetken tärkeimmät kysymykset. Tärkeätä on myös se seikka, miten pääsemme joukkoja lähelle. On muistettava, että nykyisenä lapualaisterrorin aikana monetkaan työläiset eivät kaikilla paikoilla uskalla tulla julkisiin tilaisuuksiin. Sentähden onkin keksittävä toinen muoto valistustyölle. On siirryttävä kotiagitatioon. Porvaristo on jo valmistautumassa vaaleihin ja aikoo riistää vähävaraisilta heidän äänioikeutensa, ja eräällä taholla aiotaan Walleniuksen sanontaa toteuttaen tehdä »Suomi vitivalkoiseksi». Sentähden on työväestönkin ja eritoten tässä juuri työläisnaisten ryhdyttävä ajoissa toimintaan vaalien hyväksi.

Helmi Palmqvist: Minua on evästetty pyytämään, että tulevien eduskuntavaalien yhteydessä otetaan joku erikoinen vaalikysymys käsiteltäväksi. Joku kysymys, joka koskee nykyistä pula-aikaa.

Anni Rinne: Jo nyt heti olisi ryhdyttävä vaalivalmisteluihin. Täälläolevien olisi kotipaikoillaan heti alettava puuhaamaan neuvottelukokouksia, sillä vaalien edellä se on paljon vaikeampaa koska työläiset eivät silloin niinkään uskalla terrorin pelosta kokouksiin saapua. Kotiagitatsiooniin on myös nyt jo ryhdyttävä, jokaisessa mökissä on tehtävä vaaliagitatsioonia.

Miina Sillanpää: Ehkä olisi hyvä jos eri paikkakunnilla keksittäisiin päivänkysymyksiä, joita sitten voi ehdotuksina lähettää liittotoimikunnalle, joka ne sitten kerää yhteen ja julkaisee. Liittotoimikunta on kiitollinen tällaisesta avustuksesta.

Tyine Leivo kannatti Sillanpään ehdotusta. Maailma on täynnä päivän kysymyksiä. Esimerkkinä voisimme käyt-

tää ruotsalaisten toveriemme vaaliplalkaattia, se on sekä sisältörikas että myöskin muutokaunis.

Martta Salmela kannatti vaaliin lähtemistä jonkun määrätyn asian merkeissä, jota aina toistetaan, ulkomaidenkin esimerkki osoittaa sellaisen menetelmän tehokkaimmaksi. Siellä yhä enemmän käytetään n.s. vaaliparollia, mikä jatkuvasti jankutettuna todella lopulta jää mieleen.

Olga Leinonen: Tulevien vaalien keskeisin asia on oleva näyttää, että tämän puolueen jokainen jäsen on taantumuksen ja fascismin vihojlinen. Niitä vastaan, taantumusta vastaan käymme vaaliin.

Helmi Palmqvist kannatti kahta edellistä puhujaa. Taantumusta vastaan on hyvä vaalitunnus, mutta tämän päivän hätäkysymys paras vaaliinveto.

Siiri Louhi huomautti siitä, että tällä kertaa vaaleihin käytäessä on meillä suuri rahavarojen puute ja vallitsevan työtömyyden tähden ei voi ajatellakaan mitään vaaliverojen järjestämistä. Sentähden on kaikkien varustuttava tekemään uhrautuvaa ja palkatonta vaaliagitatsioonia entistä enemmän.

Lähetettiin valistusasiaan valiokuntaan, jonka seuraava lausunto hyväksyttiin kokouksen päätökseksi:

VALISTUSASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ N:o 4.

Tulevat vaalit ovat työväenluokalle ensiluokkaisen tärkeät juuri senvuoksi, että niissä olisi lopultakin saatava lapualainen taantumus kukistetuksi. Mutta paitsi tätä yleistä merkitystään, tulisi seuraaville vaaleille asettaa myöskin se vaatimus, että sos.-dem. työläisnaisten, siis varsinaisten naisedustajien lukumäärä eduskunnassa olisi saatava koHoamaan. Tämän seikan merkitystä valistustyöllemme ja naisten toiminnalle yleensä ei tarvinne pitemmälti perustella, riittää kun sanomme, että naisten saavutettu äänioikeus ei anna täyttä eikä oikeata kuvaa kansamme elämästä niinkauan, kun naisten edustus eduskunnassa on niin vähälukuinen kuin se on. Perustelujen edellistä kohtaa silmäläpittäen ehdottaa valiokunta kokouksen päätettäväksi seuraavaa:

1. Jo hyvissä ajoin ennen vaaleja on liittotoimikunnan annettava kehoitus vaaleihin osanotosta. Tässä kehoituksessa on selvästi tuotava ilmi sosialidemokraattinen luokkataistelukanta samoin kuin kansanvaltaisten oikeuksiemme tinkimätön turvaaminen.

2. Vaalitaistelua varten on paitsi sitä yleistä vaali-ohjelmaa, joka sisältyy useihin päätöksiimme tässäkin kokouksessa ja jota on vaalitulaisuudessa ja puheissa selostettava, on liittotoimikunnan julkaistava erikoinen tunnus, jonka merkeissä vaaleihin käydään, tai yhtyä puolueen yhteiseen vaalitunnukseen ja selostaa sen merkitystä naisten kannalta.

Hyväksytään edellisessä liittokokouksessa tehdyt ponnet, siv. 25.

*Martta Salmela. Siiri Louhi. Aino Takala. Lydia Järvinen.
Tekla Johansson. Aino Lehtokoski. Mandi Vilkman.*

Kokous keskeytettiin klo 17,30. Yhteinen illanvietto aikaa klo 19.

Kolmas kokouspäivä.

Kokous alkoi klo 9 aamulla. Puheenjohtajana oli Fanny Ahlfors. Laulettiin Vala sekä toimitettiin nimenhuuto.

Ohjelmassa oli ensiksi *Aili Huotarin* esitelmä kotitalouden järkipäristyttämisestä.

Senjälkeen seurasi *Hilma Koivulahti-Lehdon* esitelmä maalaisnaisten valistamisesta. Puhuja kosketteli pienviljelijäväestön asemaa ja niitä vaikeuksia, jotka estävät erikoisesti tämän väestöryhmän naisten valistustyötä ja toimintaan saamista. Suositteli äitienpäivän viettoa, kerhoja, ompeluseuroja y.m. kokoontumis- ja agitatioonitilaisuuksia.

Puheenjohtaja esitti keskusteltavaksi esitelmän johdosta.

Martta Salmela kehoitti liittotoimikuntaa laatimaan tästä asiasta alustuksen puoluekokoukselle, sama kysymys on ollut m.in.. Norjassa esillä.

Tekla Johansson yhtyi Salmelaan, sekä piti tärkeänä, että tämä asia otetaan usein esille.

Tämän jälkeen lähdettiin Uudelle hautausmaalle, jossa käytiin ja laskettiin kukkia Hilda Seppälän, Anna Aallon, Emmi Aholan ja Anton Huotarin haudoille.

Klo 12 alkoi *toiv. iSventorzetskin* esitelmä rauhanaatteesta ja aseistariisumisesta sekä klo 13 maist. *Kaisu Snellmanin* esitelmä syntyväisyyden säännöstämisestä.

Esitelmien jälkeen jatkettiin jälleen kokouksen työtä.

Lastenkodit vaiko sijaiskodit.

(Alustusvihko siv. 21.)

Anni Huotari: Jokaisen valistuneen ja valveutuneen työläisnaisen velvollisuus on valvoa kotipaikkakunnallaan miten köyhäinhoidon sijoittamia lapsia hoidetaan. Vaikka ei muuta tällä valvonnalla saada aikaan, on se ainakin viranomaisille peloituksena, kun tietävät edes jonkun niiden toimia tarkkaavan. Jos tällaista valvontaa olisi harjoitettu maaseudulla aikaisemmin, olisi paljon kurjuutta ja kärsimystä vältetty. Kannatti lastenkoteja ja toivoi ponsien tulevan hyväksytyiksi.

Hilma Koski: Kunnan puolesta yksityiskoteihin hoidettavaksi annettuja lapsia hoidetaan yleensä kovin huonosti. Tarkastajat eivät täytä lähimainkaan kunnolla tehtäviään, niitä olisi painostettava. Kannatti lastenkoteja, samoin ponsien hyväksymistä.

Tekla Tuomola: Aina löytyy epäkohtia sekä yksityiskohteissa, että lastenkodeissa. Lastensuojelulautakunnat sijoittavat yleensä lapsia sinne, minne niitä halvalla saavat. Senthäden esim. lähetetään paljon lapsia nykyään pohjanmaalle. Tämä on ikävä epäkohta, koska lapset joutuvat niin kauaksi kotiseudultaan, ettei niitä ja niiden hoitoa kukaan voi pitää silmällä. Paras lapsensa kasvattaja on melkein poikkeuksetta lapsen äiti, mutta kuntien antama avustummäärä on niin pieni, etteivät äidit niillä voi lapsiaan hoitaa. Ihmeellinen laskuperusta muuten meidän viranomaisillamme, kun äideille ei makseta yhtäpaljon lapsesta kuin siitä maksetaan vieraille, jonka hoitoon se annetaan. Tietysti on oman äidin jälkeen ennen muuta kannatettava lastenkoteihin sijoittamista.

Alustus ponsineen hyväksyttiin valiokuntaan lähettämättä sellaisenaan.

Syntyväisyyden säännöstely.

(Alustusvihko siv. 24.)

Paitsi alustusvihossa olevaa alustusta, jonka ponnet luettiin, esitettiin kokoukselle osa virolaisen tri Askin tälle kysymykselle laatimaa alustusta, joka päättyi seuraaviin lauselmiin:

1. Abortti, sikiön lähettäminen, on rankaisusta vapaa ensimmäisen kolmen kuukauden aikana, jos se tapahtuu lääkärin hoidon alaisena, vähintään kahden lääkä-

rin päätöksellä ja avioliitossa miehen luvalla. Lääkärien tulee ottaa huomioon ei ainoastaan terveydellisiä, vaan myöskin sosiaalisia perusteluja — asuntopula, työmahdollisuudet, elämistason, avioliiton ulkopuolella synnyttämisen seuraukset äidin työnsaantiin nähden j.n.e. Yli kolmen kuukauden on abortti luvallinen ainoastaan terveydellisillä perusteilla.

2. Kaikille ei-lääkäreille on raskauden katkaiseminen rangaistava, jossa tapauksessa rarikaisumäärää tulisi kohottaakin.

3. Myöskin tässä kysymyksessä päästiin yksimielisyyteen, että sikiön hävittämistä ei voi mitenkään nimittää murhaksi ja että siksi tulisi rankaisumääräykset, jotka murhasta puhuvat, muuttaa kansan terveydenhoitoa käsittelevään osaan.

4. Siinä kysymyksessä puolusti juristi neiti Kurfelldt näkökohtaa, että (Eestin rikoslakiin tulee ottaa Norjan, esimerkin mukaan pykälä, joka rankaisisi avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isää siitä, että hän lapsen äidin jätti heitteille ja tämä siksi oli pakoitettu tekemään abortin, mutta tahtoo myöskin sen laajentamista avioliitossa oleviin miehiin, koska aviomiehet eivät huolehdi naisesta ja lapsesta ja pakoittavat naista tekemään abortin.

5. Pidettiin tarpeellisena, että laissa tulisi määrätä sellaiset tapaukset, joissa kansan terveydellisistä syistä tulisi tehdä poikkeus.

Hilma Kaski hyväksyi mielihyvin ponnet, sekä lausui suuren ilonsa siitä, että liittotoimikunta on ottanut tämän asian Ikeskustelunalaiseksi. Ehdotti viimeiseen ponteen liittäväksi vaatimuksen, että äidit, joille synnyttäminen on taakka, omasta pyynnöstään sterilisoitaisiin.

Olga Leinonen: Tämä kysymys oli jo v. 1928 esillä Bryselin kongressissa. Siellä jo meille esitettiin, että suomalaisetkin ottaisivat tämän asian ajaakseen. Siihen aikaan olimme kuitenkin siihen liian arkoja, iloitsen, että se nyt on tullut meille päiväjärjestykseen. Paljon parannuksia olisi tällä alalla meillä tarpeen. Puoskarointi on niin yleistä nykyään, että yleinen tilasto siitä hirvittää. Vanhanaikaiset lait, jotka kieltävät äideiltä kaiken oikeuden omaan ruumiiseensa, täytyy saada kumotuiksi ja uudet, vapaamieliset lait tilalle. — Kannatti alustajan ponsia ja toivoi myöskin, että näistä ponsista yleensä naisten kokouksissa keskustellaan.

Tekla Tuomola: Turussa oli tämän kysymyksen' johdosta erittäin innokasta mielipiteittenvaihtoa evästyskeskustelussa, koska asia läheisesti koskee työläisäitejä ja heidän elämänsä. Äidit ymmärtävät suurella surulla, että he ovat pakotettuja synnyttämään enemmän lapsia kun jaksavat elättää ja kasvattaa. Sentähden olisi tässä asiassa miehiäkin valaistava. Yleinen mielipide olisi ensisijassa saatava tämän asian puolelle. Ehkä on kohdakkoin asia jo niin kypsä, että se voidaan ottaa eduskunnassa käsiteltäväksi, jotta saataisiin laki puolellemme.

Elsa Metsäranta: Päähuomio olisi kiinnitettävä raskauden keskeyttämiseen ja neuvontatoimiston perustamiseen. Tämä kysymys on laajakantoinen ainoastaan tällä pohjalla, muuten se tuntuu vastenmieliseltä. Nuorten naisten ja miesten keskuudessa on tästä asiasta tehtävä valistustyötä. Neuvontatoimistoja ei ainoastaan kaupunkeihin vaan myöskin maaseuduille. Ehdotti ponsien ensimmäiseen kohtaan lisättäväksi toivomuksen neuvontatoimistojen perustamisesta.

Miina Sillanpää: Yksi räikeimpiä nykyajan kysymyksiä on laajalle levinnyt rikollinen raskauden keskeyttäminen, Näitä potilaita ei edes enää voida sairaaloihin ottaa, niiden lukumäärä on niin suuri, vaikkakaan ei tarkkaa tilastoa niistä ole olemassa. — Varakkaat naiset saavat aina lääkäreiltään ajoissa tietää miten ehkäistä raskaudentila, köyhille äideille ei sellaiseen ole tilaisuutta.

Iloitsen suuresti, että tämä kysymys on saanut niin lämpimän vastaanoton täällä. Olemme paljon valistuneempia kuin luulinkaan, Mutta valistustyötä on edelleenkin tehtävä mitä laajemmassa mittakaavassa ja onhan meillä siihen tilaisuutta, kun voimme Toverittaren välityksellä ajaa tätä asiaa. Sanokaa Toveritarta levittäessänne, että siinä saa tästäkin asiasta herätteitä. — Mutta meidän voimamme eivät missään tapauksessa riitä saamaan mitään tuntuvaan aikaan, meidän on saatava lääkäreitä mukaamme, asiasta innostumaan ja työskentelemään kanssamme. — Eduskuntaan' emme vielä voi tätä asiata viedä, meidän täytyy ensin valistaa miehiä sitä ymmärtämään. — Tehkää kaikkialla asiasta valistustyötä, että se saadaan hyvään alkuun, kyllä siitä sitten pian tuloksia näkyy.

Puheenvuorot rajoitettiin ja samoin puheaika 2 minuuttiin.

Lydia Järvinen: Tämä asia on järjestettävä valistuksellista ja lainsäädännöllistä tietä.

E. Hiisivaara katsoi olevan korkean valistuneisuuden

merkki, että tällainen kysymys on otettu esille. Lainsäädännöllinen tie ainoa oikea tie sen perilleviemiseksi.

Siiri Louhi kiitti liittotoimikuntaa siitä, että oli tämän asian alustukseksi hankkinut valaisevan ja perusteellisen esitelmän, jotta asia saa täysin arvokkaan perustan, jolle sitä rakennetaan. — Alustusvihossa olevat ponnet ovat sangen vajavaiset, valiokunnan on niitä paljon parannettava. — Yhtyi Metsärantaan neuvonta-asemiin nähden.

Helmi Palmqvist iloitsi esitelmän johdosta, toivoi, että miestoveritkin olisivat olleet sitä kuulemassa, jotta hekin saisivat alusta asti oikean käsityksen siitä, mitä me tahdomme ja tarkoitamme. — Neuvonta-asemia kaivataan.

Emmi Huttunen: Asiasta on jo melkein 30 vuotta hiljaisesti keskusteltu, nyt se vihdoinkin saa uuden ja julkisen muodon. — Pääasia tässä on neuvova ja kasvattava työ, auttaa naisia oppia tuntemaan oman ruumiinsa ja sen todellisen arvo.

Sanni Niemi lausui myöskin kiitollisuutensa sen johdosta, että tämä asia on otettu keskustelun alaiseksi. — Monasti näkee hienosieluisen naisen, jolla on eläimellinen mies, joka pakottaa vaimoaan oman tahtonsa mukaan elämään, mutta josta vaimo sitten saa yksin kantaa raskaat seuraukset. On suuriarvoinen asia, että naisia julkisesti aletaan tässä kysymyksessä valistaa. Äsken kuultu luento oli erinomaisen valaiseva ja jätti kuulijoihin syvän jäljen.

Martta Mutikainen pahoitteli rajoitettua puheaikaa, täten ei synny perinpohjaista keskustelua. — Tässäkin asiassa ja sen ajamiseksi perustettavissa neuvonta-asemissa on alusta asti tarkasti järjestettävä siten, ettei työläisnaisia kohtaan lääkärit ja muut asianomaiset voi harjoittaa puolueellisuutta.

Aino Lehtokoski esitti, että liittotoimikunnalle lausuttaisiin toivomus, että se tässä asiassa käyttäisi kaikkea saatavissa olevaa ammatti- ja asiantuntija-apua, koska asia sellaisenaan on meille ylivoimainen. Ponnet kaipaavat korjausta.

Aino Takala: Hyvä, että tälläkin alalla annetaan valistusta, kunhan vain saadaan myös takeet, ettei tässäkin asiassa harjoiteta väärinkäytöksiä. Valiokunta harkitkoon ponsia perusteellisesti.

Anna Holopainen ehdotti, että tämän päivän luento syntyväisyyden säännöstelystä julkaistaisiin kokonaisuudessaan Toverittaressa useammassa numerossa.

Helmi Toivonen iloitsi, että tämä kysymys on otettu keskustelun alaiseksi. Toivoi liittotoimikunnan tekevän kaik-

kensa syvien rivien valaisemiseksi tässä asiassa sekä myöskin käyttävän spesialisteja apunaan.

Maria Paaso kannatti Metsärannan lausuntoa. On tankeata valistaa nuoria miehiä, tässä asiassa, samoin olisi tankeata saada tämä asia oppikoulujen yläluokilla oppiaineeksi terveysopin yhteydessä. Varojen mukaan voisi asiasta kustantaa lentolehtisiä.

Keskustelu päättyi. Asia lähetettiin huoltoasiain valiokuntaan, joka jätti kokoukselle seuraavan lausunnon:

Syntyvääsyyden säännöstely kysymyksestä hyväksyttiin ponsien 1 ja 2:n kohta muuttamatta. Kolmanteen kohtaan lisättiin sana »perinnöllisten» sekä saman kohdan loppuun lisäys: »sekä myöskin muiden erikoisesti raskautavien asianhaarojen vallitessa».

Lisättiin neljäs kohta:

4) sekä antaa liittotoimikunnan tehtäväksi kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla ruveta vaikuttamaan voimakkaan valistus- ja neuvontatyön aikaansaamiseksi.

*Miina Sillanpää. Fanni Toivonen, Lyidia Kiukas,
Lyidia Saarikivi. Anna Flinkman. Helmi Palmqvist.
Helmi Lappalainen.*

Kokous hyväksyi ponsien muut kohdat, paitsi kolmannen, joka esitettiin seuraavaan muotoon:

3) että lailla turvataan lääkärin toimittama raskauden keskeyttäminen siinä tapauksessa, että vanhemmissa olevien perinnöllisten ja tarttuvien tautien vuoksi lapsi ei voi synnyttyään olla ruumiillisesti ja henkisesti kehityskykyinen.

Varattomien turvaaminen vanhuuden, tapaturmien, sairauden, äityyden ja työttömyyden vaaraita sekä leskien ja orpojen aseman huoltaminen.

(Alustusvihko siv. 27.)

Alustus ponsineen hyväksyttiin keskustelutta.

Ammattiopetuksen järjestäminen.

(Alustusviikko siv. 29.)

Aino Lehtokoski: Tämän kysymyksen kohdalla voidaan kiinnittää huomiota siihen, että opetusmäärärahat supistuvat puolella jos eduskunnan ehdotus asiassa siunataan. Jos tämä päätös astuu voimaan, täytyy meidän valittaen todeta tällainen taantumuksellinen määrärahain supistus.

Maria Paaso kannatti edellistä puhujaa. — Ammattikoulujen toiminta vaikeutuu täten suuresti, koska nämä ovat kokonaan riippuvaisia valtion ja kunnan kannatuksesta.

Emmi Huttunen yhtyi edellisiin. Määrärahoja ei saisi supistaa, koska nyt työttömänä aikana on paljon pyrkijöitä ammattikouluihin.

Alustus ja ponnet hyväksyttiin.

Sos.sdem. Työläisnaisliiton ja sen osastojen tehtävä ehdottoman raittiuden edistämiseksi.

(Alustusviikko siv. 32.)

Aino Lehtokoski esitti alustukseni johdosta keskusteltavan, jotta valiokunnalla on tilaisuutta lisätä ponsia evästyksien mukaan.

Helmi Palmqvist: Tämä kysymys jos mikään ansaitsee tulla tällaisessa kokouksessa keskustelunalaisiksi, onhan alkohooli meidän pahin vihollisemme. Meidän velvollisuuksemme on vakavassa mielessä tuoda kantamme esille tässä asiassa, koska monet sosialidemokraatit menevät jo virran mukana kieltolain kaaduttua. — Haluaisin mielipiteenäni esittää, että sos.-dem. sanomalehdistöä vastaan pantaisiin täällä ankara vastalause senjohdosta, että ne ottavat väkijuomailmoituksia lehtiin, sekä myöskin senjohdosta, että sanomalehdistö on sangen leväperäisesti suhtautunut kieltolain kumoamiseen, seikkaperäisesti selostamatta miten paljon olemme menettäneet sen kautta.

Maria Paaso: Meikäläisissä perheissä suhtauduttiin kieltolakiin kevytmielisesti. Ikävätä, että puolueléhdetkin ovat myyneet periaatteensa. Kieltolain henkeä ei saa unhoittaa.

Pyykkö: Miehet heittävät usein väitteeni, että naiset kaatoivat kieltolain, mutta tämän kokouksen on se väite kumottava ja julkisanottava, että me emme ole tämän teon takana.

Martta Salmela oli julkilausunnan kannalla raittiusasiassa, koska naistenkin keskuudessa horjutaan kieltolaini suh-

teen. Tähän emme saa suhtautua välinpitämättömästi, meidän on ylläpidettävä taistelevaa mieltä. — Olen tarkkaillut puolueen sanomalehdistön suhtautumista alkohoolikysymykseen, siinä on kokonaan sivuutettu alkohoolikysymyksen yhteiskunnallinen luonne. — Ei ole hyvä sosialisti, jos ei ole raitis. On luovuttava paheesta, joka vahingoittaa toisia, sillä juopottelu ei ole yksityisasiä, on otettava huomioon sen vaikutus aatteeseen kokonaisuudessaan.

Helmi Palmqvist kannatti raittiusjulkilausumaa tämän kokouksen nimissä.

Sofia Nyrkkö kannatti julkilausumaa. — Miesten keskuudessa tehkäämme hiljaista agitatsioonityötä.

Anni Huotari: Samalla kun lausumme julki kantamme raittiusasiasta, sanokaamme myöskin mielipiteemme työttömyyskysymyksen suhteen. Emme kyllä sillä saa mitään aikaan, sen tiedän, imutta voimmehan ainakin ilmaista, että ymmärrämme kärsivien tuskaa.

Lydia Järvinen: Meidän on tehtävä valistustyötä' raittiusasiassa sekä miesten että naisten keskuudessa, naiset kaipaavat sitä yhtä paljon kuin miehet. Me ymmärrämme raittiuden tärkeyden, sillä kuka enemmän kärsii juoppoudesta kuin nainen, perheenäiti.

Mandi Vilkman: Jokaisen on kotipaikkakunnallaan vastustettava väkijuomain anniskelua työväentaloilla. Tällaisissa asioissa on naisten liityttävä yhteen, näyttääkseen voimaansa. Kannatti julkilausumaa.

Olga Leinonen toivoi, ettei Suomessa siinä suhteessa seurattaisi muiden maiden esimerkkiä, että työväentaloilla tarjotaan väkijuomia. Raittiuskysymys on tämän kokouksen tärkein kysymys.

Keskustelu päättyi. Alustus ponsineen hyväksyttiin, mutta lähetettiin valistusasiain valiokuntaani julkilausuman laatimista varten.

Valiokunta jätti myöhemmin kokoukselle seuraavan julkilausuman, joka luettiin ja hyväksyttiin kokouksen nimessä julkaistavaksi:

JULKILAUSUMA.

S. Sos.-dem. Työläisnaisliiton edustajat kokoontuneina liitonsa kolmanteentoista edustajakokoukseen toteavat, että tuhannet työläisnaiset ja -äidit ovat tällä hetkellä koko maassa vallitsevan työttömyyden vuoksi joutuneet ennenkuulumattoman ankaraan puutteeseen ja siitä johtuvaan kurjuu-

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO

49

teen. 'Kokous toteaa, ettei porvarillinen maailma ole tahtonut kallistaa korvaansa työttömien hädälle ja kärsimyksille, vaikka nälkään nääntyminen jo kaameana uhkana on monien hätäänjoutuneiden edessä, mutta sensijaan ovat työnantajat käyttäneet hyväkseen köyhälistön hädänalaista tilaa alentaakseen palkat nälkäräjäkin alemmas, niin että työsäkkin käyvät työläiset perheineen joutuvat yhteiskunnan apuun turvautumaan.

Samalla kun kokous lausuu syvän myötätuntonsa ja osanottonsa hätään ja puutteeseen joutuneille, se kehoittaa kaikkia työläisnaisia ojentamaan kanssaisarilleen auttavan käntensä, ja vaikka emme paljoakaan kykene toinen toistamme taloudellisesti auttamaan, köyhälistön naisten keskinäinen yhteistunto vaatii tukemaan ja rohkaisemaan epätoivoiseen asemaan joutuneita ja velvoittaa kaikkia sekä valtiollisessa ja kunnallisissa ynnä muissa luottamustoimissa työskenteleviä tovereita tekemään kaiken voitavansa työttömyyden aikaansaaman kurjuuden lievittämiseksi ja ennen kaikkea lasten pelastamiseksi uhkaavalta tuholta. Samalla lausuu kokous käsityksensä, että vain voimakkaan sos.-dem. järjestörintaman luominen yoi vapauttaa työväenluokan taloudellisesta ja poliittisesta sorronalaisuudesta, ja kehoittaa työläisnaisia entistä lukuisampina liittymään järjestöihin ja tarmokkaasti toimimaan niissä.

Kokous toteaa, että samaan aikaan kun työttömyys ja puute riistää työväenluokalta viimeisetkin mahdollisuudet inhimillisen elämäntason ylläpitämiseen, uhrataan maassamme satoja miljoonia mankkoja sekä koti- että ulkomaisen alkoholin käyttöön ja että ennen kaikkea nuoriso uhkaa sortua väkijuomien uhriksi. Sen johdosta, että eräät työväen liikelaitokset, vieläpä työväenjärjestötkin, ovat osallistuneet tähän kansamme myrkyttämiseen väkijuomien avulla, avaten talonsa ja toimipaikkansa väkijuomatarjoilulle ja sanomalöhtiemme palstat väkijuomailmoituksille, kokous lausuu paheksumisensa, odottaen, että työläisnaiset kaikki, missä toimivatkin, liikelaitoksissa, osuuskunnissa ja työväenyhdistyksissä, jyrkästi vastustavat väkijuomien myyntiä ja puoluejärjestöjen kautta vaikuttavat siihen suuntaan, että sanomalehdistämme saataisiin väkijuomailmoitukset poistetuiksi.

Ainoastaan raitis ja tietoinen työväenluokka voi toteuttaa sosialismin.

S. Sos.-dem. Työläisnaisliiton edustajakokous.

I Retkeilytoiminta.

(Alustusvihko siv. 37.)

Alustus ponsineen hyväksyttiin keskustelutta.

Kukkaisrahaston perustaminen.

Kysymyksen alusti Miina Sillanpää seuraavasti:

Kukkaisrahasto on nimenä rahastolla, johon varat kerätään kehoittamalla ihmisiä kukkien asemasta erinäisten huomattavien merkkitapausten ja merkkipäivien tai hautajais-tilaisuuksien sattuessa, jolloin kukkaistulva voi paisua hyvinkin suureksi, kukkien asemasta merkitsemään jonkun rahasumman kukkaisrahastoon ja senkautta lähettämään kukkaisonnittelun tai surunvalittelun asianomaisille tekstauksi-neen. Kukkaisrahastoon kerääntyneet rahat voidaan määrätä erinäisiin hyväntekeväisyystarkoituksiin käytettäväksi.

Ruotsissa perustettiin jo toistakymmentä vuotta sitten kukkaisrahasto, jonka varat käytetään asuntojen hankkimiseen vanhoille, yli 60 v. täyttäneille turvattomille naisille. Ruotsin kukkaisrahastoon onkin kertynyt niin paljon varoja,, että jo v. 1925 valmistui ensimmäinen, kukkaisrahaston varoilla rakennettu vanhainkoti, nimeltä »Blomster-gård», kukkaistalo, ja viime vuonna valmistui toinen iso rakennus. Kukkaistalon asukkaat, joilta kannetaan noin puolet normaalivuokrasta, saavat järjestää elämänsä kuten haluavat, hoitaa itse taloutensa, tai olla täysihoitolaisena. iKaupunki on lahjoittanut kukkaistalojen tontit ilmaiseksi. •

Yhdistyksellä on toimisto, jossa valmistetaan onnittelutai surunvalitteluadressit, jotka kukkien asemasta lähetetään asianomaisille. Ruotsissa kerrotaan kukkaisrahasto-aatteen saaneen niin suuren huomion, että jotkut ovat kuolemansa varalta määränneet, että heidän kuolinilmoituksensa yhteydessä on annettava kehoitus yleisölle kukkien asemasta muistamaan kukkaisrahastoa lahjoituksilla. Suurimpia summia ilmoitettiin kertyvän silloin, kun useat henkilöt liittyvät samaan adressiini esimerkiksi työ-, koulu- ja seuratoveriensä muistoa kunnioittamaan.

Suomessa on perustettu jo kolmekin kukkaisrahastoa. Ensimmäisen perustivat ruotsalaiset rouvat, jotka käyttivät rahat ruotsinkielisten hyväksi. Sitten perusti yhdistys »Koteja kodittomille» kukkaisrahaston työnsä tukemiseksi. V. 1928 perustivat suomalaiset naisjärjestöt kolmannen, nimeltään »Suomen kukkaisrahasto», jonka tulot ilmoitetaan käy-

tettävän ihädän lieventämiseksi suomalaisen sivistyneistön keskuudessa pääasiallisesti hankkimalla, rakentamalla tad vuokraamalla halpoja asuntoja vanhoille, työkyvyttömille naisille. Ohjelma siis täydelleen sama, kuin Ruotsin 'Kukkaisrahasto-Yhdistyksen.

Sos.-dem. Työläisnaisliitto on saanut useilta puoluetovereilta kehoituksia ryhtyä järjestämään kukkaisrahastoa, johon kertyvät varat tulitaisiin käyttämään johonkin työläispiirejä lähelläolevaan tarkoitukseen. Liittomme sihteeri Hilda Seppälä-vainaja pani asian alulle. Muodollisestikin tuli kukkaisrahasto aloitetuksi Hilda Seppälän kuolemantapauksen sattuessa. Kun liittotoimikunta sai uusittuja kehoituksia, antoi toimikunta julistuksen, jossa kehoitettiin hautajaisiin osallistuvia kukkien asemasta merkitsemään rahaerän Hilda Seppälän nimeä kantavaan rahastoon, joka rahasto ilmoitettiin käytettäväksi turvattomien äitien ja lastenkodin hyväksi, jonka perustaminen oli edellisessä liittokokouksessa päätetty, ja johon rahastoon liittotoimikunta oli 30-vuotisjuhlan yhteydessä siirtänyt 5,000 mk.,

Näin alulle pantu turvattomien äitien ja lasten kodin kukkaisrahaston virallisesta perustamisesta olisi liittokokouksen nyt päätettävä, sillä tapahtuuhan sitä meikäläisissäkin piireissä huomattavia merkkitapauksia, jolloin kukkaistulva voi paisua huomattavan suureksi ja jolloin voitaisiin antaa kehoituksia lähettämään kukkaisrahaston adressin kukkien asemasta ja merkitsemään sepeleeseen tai kukkaisviikkoon aiotut varat kukkaisrahastoon. Rahaston tarkoituksena voitaisi hyväksyä viime liittokokouksessa päätetty, turvattomien äitien- ja lastenkotirahasto, joka siihen olisi erittäin sopiva. Asia olisi järjestettävä siten, että kokous päättäisi periaatteessa hyväksyä kukkaisrahaston perustamisen naisliiton yhteyteen. Ainakin aluksi voisi liittotoimikunta toimia kukkaisrahaston johtokuntana, joka samalla saisi tehtäväkseen ryhtyä asian vaatimiin toimenpiteisiin edellä viitottuun suuntaan. Toimistoon olisi sitä varten hankittava taiteellisesti painettuja kaavakkeita, ja jos niitä tulee useampia samaan tarkoitukseen, kiinnitettäisi ne sitä varten varattuihin kansiin, jotka sitten lähetettäisi asianomaiselle annettavaksi. Jos tapaus koskee hautajaisia, voitaisi toimiston puolesta lähettää henkilö, joka tilaisuudessa mainitsisi ne henkilöt, jotka kukkaisrahaston välityksellä ovat halunneet kunnioittaa vainajan muistoa.

Vielä voisi ottaa käytäntöön kukkaisonnittelukortit, joita voitaisi käyttää sähkösanomien ja onnittelekorttien asemas-

ta. Kortteja voitaisi pitää kaupan työväen kirjakauppain välityksellä.

Rahastoa varten olisi laadittava säännöt, jossa määrättäisi rahaston tarkoitus, kartuttaminen ja hoito.

Kukkaisrahastolla käsitetään pääasiassa hautajaistilaisuudessa kerättyjä varoja, mutta jos tahdotaan rahastoa kartuttaa ripeämmin, voisi se tapahtua muutenkin, eikä vain hautajaisten yhteydessä, esim. vuosia täyttäneiden ja muiden merkkitapausten johdosta. Tällaisissa tapauksissa voisi liittotoimikunta sopivalla tavalla sanomalehtitiedoituksilla yleisölle huomauttaa.

Edelläsananotun perusteella esitän liittokokouksen päätettäväksi seuraavaa:

- 1) Kokous päättää perustaa Työläisnaisliiton kukkaisrahaston, jonka tulot käytetään turvattomien äitien ja lastenkodin perustamiseen ja ylläpitoon.
- 2) Rahasto perustetaan liittotoimikunnan yhteyteen, joka hoitaa kukkaisrahastoa erillisenä rahastona ja on liittotoimikunnan, rahaston kartuttamiseksi, kehoitettava yksilöitä, yhtymiä ja liikkeitä erinäisten merkkipäivien ja -tapausten sattuessa kukkaislähetyksen asemasta merkitsemään, summan kukkaisrahastoon.
- 3) Antaa liittotoimikunnan tehtäväksi ryhtyä kaikkiin asianvaatimiin toimenpiteisiin.
- 4) Laatia rahastolle säännöt.

Tekla Tuomola hyväksyi aatteen. Esitti asetettavaksi sekä perustaja- että kannattajajäseniä.

Aino Lehtokoski toivoi, että ponsien 1) kohdassa oleva sana »äitien ja lastenkodin» muutettaisiin kuulumaan naisten ja lastenkodin, jos se ei riko esilläolevaa ajatusta.

Tyyne Leivo ei kannattanut nimitystä äitien tai naisten koti, vaan turvattomien lastenkoti. Lausui tyytyväisyytensä sen johdosta, että vihdoinkin on kiinnitetty huomiota kukkaistuhlaukseen ja ryhdytty perustamaan kukkaisrahastoa. Parempi kuitenkin olisi yhtyä entisiin kukkaisrahastoihin, eikä perustaa uutta.

Miina Sillanpää vastasi edelliselle puhujalle, selostaen, että viimeisessä liittokokouksessa jo oli tällaisen lastenkodin perustamisesta tehty päätös sekä pohjarahastoksi siihen merkitty 5,000: —, nyt on vain kysymys tämän rahaston kartuttamisesta.

Emmi Huttunen yhtyi Sillanpään.

Anni Huotari huomautti, että tämä kokous kyllä voi päättää, mihin perustettavan kukkaisrahaston varat käytetään. Kannatti alustuksen ja ponsien hyväksymistä.

Riika Koskinen iloitsi siitä, että on löydetty keino, millä kartuttaa varoja tulevaa lastenkotia varten.

Olga Tainio kannatti rahaston perustamista *Hilda Seppälän* muistoksi, koska tämä oli ollut alkujaan hänen ehdotuksensa ja hän oli kukkaisrahasto-aatteen lämmin kannattaja.

Alustus ja ponnet hyväksyttiin.

Sääntöehdotus naisjaostoille.

Esitettiin ehdotus säännöiksi naisjaostoille. Ajan voittamiseksi lähetettiin se ensin sääntövaliokunnan tarkistettavaksi. Sääntövaliokunta palautti säännöt sellaisenaan, ehdottaen ne kokouksen hyväksyttäväksi. Kokous hyväksyi seuraavan sääntöehdotuksen:

SÄÄNTÖEHDOTELMA SOS.-DEM. NAISJAOSTOILLE.

Naisjaoston tarkoitus on olla kehittäväenä elimenä työläisnaisten keskuudessa paikkakunnalla, seurata ja ottaa jaostossa käsiteltäväksi erikoisesti sellaisia yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kodinhoidollisia kysymyksiä, jotka eivät kiinnosta yhdistyksen jäseniä.

Olla yhteistoiminnassa sos.-dem. Työläisnaisliittotoimikunnan kanssa, joka valmistele ja ehdottelee kullakin ajalla esilletulevia kysymyksiä ja asioita. Voidakseen asioiden kehitykseen vaikuttaa, on naisjaoston jäsenten samanaikaisesti otettava kiinteästi osaa työväenyhdistyksen toimintaan sen kaikissa eri muodoissa.

SOS.-DEM. TYÖVÄENYHDISTYKSEN NAISJAOSTON SÄÄNNÖT.

1 §.

Naisjaosto on sos.-dem. puolueeseen kuuluvan työväenyhdistyksen naisjäsenten muodostama yhtymä, jonka tarkoituksena on edistää työläisnaisten kehitystä paikkakunnalla.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi järjestää jaosto keskustelukokouksia kunnallisten, poliittisten, taloudellisten ja kodinhoidollisten kysymysten käsittelyä varten. Ylläpitää kerhotoimintaa, jossa pienemmissä piireissä samojen asioiden käsittely on helpompaa, sekä järjestää ompeluseuratoimintaa.

Samoin toimeenpanee perheiltamia ja erikoisjuhlia joko yksinään tai yhdessä työväenyhdistyksen kanssa.

2 §.

Naisjaoston muodostavat työväenyhdistykseen kuuluvat naisjäsenet, jotka maksavat jäsenmaksunsa yhdistykselle. Naisjaosto ei kanna lisämaksua jäseniltään. Yhdistys maksaa naisjaoston puolesta sos.-dem. Työläisnaisliitolle 1 markan jäsentä kohden vuodessa. Siinä tapauksessa, että ei yhdistys suorita mainittua veroa, suorittaa sen jaosto yhteisesti keräämistään varoista.

3 §.

Naisjaosto valitsee itselleen 3—5 henkilöä käsittävän johtokunnan, joka valitsee keskuudestaan puheenjohtajan, sihteerin ja rahastonhoitajan.

Jaoston suuruudesta riippuu, katsotaanko tarpeelliseksi valita erikoinen huvitoimikunta, joka järjestää iltamat ja muut huvitilaisuudet, muussa tapauksessa hoitaa johtokunta nämäkin asiat. Valitaan Toveritar-lehden asiamiehet, jotka huolehtivat lehden levittämisestä tilauksia keräämällä, irtonumeroja ja tilapäisjulkaisuja myymällä.

Valitaan kaksi tilintarkastajaa, joista asianomainen työväenyhdistyksen johtokunta valitsee yhden ja jaosto toisen.

4 §.

Puheenjohtajan tehtävänä on kutsua jaoston jäseniä kokoukseen vähintään kerran kuukaudessa, johtaa kokouksissa puhetta ja huolehtia tehtyjen päätösten toimeenpanosta ja noudattamisesta, olla kirjeenvaihdossa Sd. Työläisnaisliittotoimikunnan kanssa ja esittää kokoukselle liiton lähettämät kiertokirjeet, asiat ja keskustelukysymykset sekä seurata Toveritar-lehteä ja ottaa keskusteltavaksi siinä mahdollisesti esiintyvät asiat.

Sihteerin tehtävänä on kirjoittaa pöytäkirjat jaoston kokouksista ja suorittaa jaoston toiminnasta johtuvat kirjalliset tehtävät. Heti vuosikokouksen jälkeen ilmoittaa liittotoimikunnalle jaoston virkailijoiden osoitteet ja vuoden vaihteessa lähettää selostus liiton toiminnasta.

Rahastonhoitaja hoitaa jaoston rahavaroja tehtyjen päätösten mukaan, pitäen tarkkaa tilikirjaa. Tilit päätetään kalenterivuositain.

5 §.

Varojen hankkimiseksi toimeenpanee jaosto iltamia, myyjäisiä y.m. Kun jaoston toiminta tarkoittaa pääasiassa jä-

semmäärän lisäämistä ja jäsenten valistamista, on pyrittävä vaikuttamaan, että jaosto saisi maksuvapaasti toimia työväentaloilla.

6 §.

Virkistyksen ja innostuksen ylläpitämiseksi ja asioihin tutustumiseksi olisi jaoston järjestettävä tutustumis- ja vierailukäyntejä oman paikkakunnan nähtävyyksiin, kuten kunnallis- ja lastenkoteihin y.m. yleishyödyllisiin laitoksiin. Retkeilyt ja vierailut toisten paikkakuntien yhdistyksiin ovat myös suositeltavia.

7 §.

Jäsenveronsa suorittaneilla jaostoilla on oikeus lähettää edustajansa liiton edustajakokouksiin samoilla perusteilla kuin liiton alaiset ammattiosastotkin. Edustajia saa lähettää yhden kultakin alkavalta 50-jäseneltä. Liitto lähettää, samoin kuin naisosastoille, myöskin jaostoille kiertokirjeitä, alustuksia ja keskustelukysymyksiä. Hankkii pyydettyä juhlatilaisuuksiin puhujia ja panee toimeen paikallisten nais- tovereiden avustamana luentokursseja. Kirjeenvaihdon avulla ohjaa liitto jaostojen käytännöllistä työtä.

8 §.

Jaoston lopetettua toimintansa, lankeavat kaikki sen varat asianomaiselle työväenyhdistykselle.

Martta Salmela ehdotti tämän yhteydessä, että kokous velvoittaisi liittotoimikuntaa uusimaan naisyhdistysten mallisääntöjä, jotka jo ovat kovin vanhentuneet.

Ehdotus hyväksyttiin.

Luettiin seuraavat kokoukselle saapuneet sähkösanomat:

Yhteisille ihanteillemme hyviä tuloksia toivottaa

Sigrid Lundin.

Toivomme menestystä kokouksen työlle.

Laukaan Naisosasto.

Toveri Ida Aalle-Teljolle, joka kokouksen aikana oli sairastunut, päätettiin lähettää kokouksen puolesta kukkais-tervehdys sairaalaan.

Neljäs kokouspäivä.

Kokous aloitettiin klo 10 aamulla. Puhetta johti Anni Huotari. Laulettiin »Sä lippu puhdas punainen». Toimitettiin nimenhuuto.

Aino Lehtokoski selosti laajassa lausunnossa sos.-dem. eduskuntaryhmän naisten toimintaa.

Tyyne Leivon mielestä selostus ei ollut täysin sitä, mitä oli odotettu, tämän minkä nyt saimme kuulla, olemme jo aikaisemmin lukeneet sanomalehdistä. Olisi pitänyt tarkemmin ja seikkaperäisemmin selostaa eduskuntaryhmän naisten toimintaa.

Helmi Lappalainen oli selostukseen erittäin tyytyväinen. Ehdotti hyväksyttäväksi eduskuntaryhmän toiminta.

Lydia Järvinen piti *Tyyne Leivon* moitetta aiheettomana. Onhan meillä tiedossa, että naiset ovat tehneet aloitteita, joskaan eivät kannatuksen puutteessa ole saaneet niitä eduskunnan päätöksellä laiksi. Hyväksyi selostuksen.

Aino Lehtokoski: Jos minulle annetaan tarpeeksi aikaa, olen valmis heti antamaan seikkaperäisen selostuksen ryhmän naisten toiminnasta.

Tyyne Leivo kaipasi edelleenkin enemmän yksityiskohtia naisten toiminnasta.

Siiri Louhi kannatti *Leivoa*.

Helmi Palmqvist kaipasi myöskin tarkempaa selvitystä naisten toiminnasta eduskunnassa, jotta kotona voisimme selostaa mitä naiset ovat eduskunnassa saaneet aikaan.

Emmi Huttunen toivoi, ettei tästä tehtäisi naisasiaa. Onhan jokainen ollut tilaisuudessa sanomalehdistä lukemaan, mitä naiset ovat eduskunnassa tehneet.

Miina Sillanpää: Eduskuntaryhmän naisilla on ollut pyrkimyksenä olla ajamatta nais- tai miesasiaa, vaan yksinomaan puolueasiaa. Ei taistelua miestoverien kanssa, vaan yhteistyötä heidän kanssaan. — Selostus on täysin hyväksyttävä. — Lähempänä vaaleja voidaan lehdissä selostaa eduskuntaryhmän naisten toimintaa ja mitä aloitteita he ovat eduskunnassa tehneet, silloin niitä on terveellinen mieliin muistuttaa.

Martta Mutikainen lausui, että varsinkin kieltolain kohtalo oli hyvin selostettu.

Olga Leinonen totesi, ettei ole helppoa kiittää omaa työtään, vaikka toiselta puolen ymmärsi, että tarkempaa selostusta naisten työstä kaivataan. Selostus oli hyvä ja mielenkiintoinen, varsinkin kieltolain kohta oli hyvin selostettu.

Rauha Lepistöä selostus tyydytti ja vastasi sitä mitä oli luvattu.

Selostus hyväksyttiin sekä annettiin ryhmälle tunnustus toiminnastaan.

Työläisnaisten marssi.

Anni Huotari esitti liittotoimikunnan puolesta keskusteltavaksi olisiko syytä hankkia oma marssi sos.-dem. naisille. Jos tämä ajatus hyväksyttäisiin, ehdotti puhuja annettavaksi tulevalle liittotoimikunnalle tehtäväksi ryhtyä toimiin tämän päätöksen toteuttamiseksi.

Martta Salmela kannatti ehdotusta, varsinkin kun meillä yleensä on sangen puutteelliset laulut käytettävänäimme.

Helmi Lappalainen kannatti ehdotusta, jos sen toteuttaminen vain ei tule kovin kalliiksi.

Tekla Tuomola kannatti ehdotusta toivomuksella, että se pian toteutettaisiin.

Fanny Toivonen kannatti lämpimästi ehdotusta. Kokouksissa hävettää monasti, kun ei ole lauluja, aina samoja vuosikausia lauletaan.

Yksimielisesti päätettiin antaa valittavalle liittotoimikunnalle tehtäväksi hankkia sos.-dem. Työläisnaisliitolle oma marssi.

Esitettiin raha-asiain valiokunnan mietinnöt n:ot 1 ja 2.

Raha*asiain valiokunnan mietintö n:o 1.

*Tulo- ja menoarvioehdotus S. Sos.-dem. Työläisnaisliitolle
toimintakaudeksi 1933—35.*

Raha-asiain valiokunta on, ottaen huomioon kaikki ne mahdolliset tulolähteet joita liitolla yllämainittuna toimintakautena todennäköisesti tulee olemaan, päätynyt tulopuolella seuraaviin lukuihin:

Tulot :

liittovaroa arvellaan saatavan saman verran, kuin	
tähänkin asti, nimittäin	9,000: —
naistenpäivämerkkiä voitaneen myydä	2,000: —
Maataloushallituksesta saataneen kurssiavustusta	
entinen määrä	15,000: —
Lastenhuollon luentoavustusta Sosialimin	15,000: —
OTK. avustusta yhdistyksille	15,000: —
Korkoja	5,000: —

Toverittaresta voittoa (tässä on lähinnä arvioitu tulevana vuonna julkaistavan joululehden voitotavarat)	10,000: —
Vajausta, joka liiton tulisi peittää joko arpajaisille tai muulla mahdollisesti myöhemmin keksittäväällä keinolla ja vasta viimekädessä säästöjä käyttämällä	<u>23,000: -</u>
	Smk. 94,000: —

M e n o t :

Palkat:	
sihteerin palkka	22,000: —
toimitsijan palkka	18,000: —
luennoitsijoille menevät palkkiot	10,000: —
Matkakustannuksia	10,000: —
Päivärahoja å 40: —	10,000: —
Toimistohuoneen vuokra	9,000: —
Avustuksia osastoille OTK:n avust.	<u>15,000: —</u>
	Smk. 94,000: —

Raha-asiain valiokunnan mietintö n:o 2.

Toverittaren tulo- ja menoarvio toimintakaudelle 1933—35.

Raha-asiain valiokunta on kokonaan laatinut tämän tulo- ja menoarvion lähtien siitä olettamuksesta, että Toverittaren tilaajamäärä huomattavasti saadaan kohotetuksi. Kun lehden ulkoasuun ja sisältöön tullaan mikäli mahdollista kiinnittämään entistä enemmän huomiota, niin voitaneen syyllä otaksua, että osastojen toimitsijoiden on sitä helpompi levittää suuremmassa määrin kuin tähän asti.

Sitäpaitsi on raha-asiain valiokunta sitä mieltä, että olisi syytä yrittää toimittaa erityinen Toverittaren joululehti, jota myytäisiin erityisenä juhlaulkaisuna samaan tapaan kuin muitakin työväen joululehtiä. •

T u l o t :

Tilauksista (3,000 kpl.) vähennettynä asiamiesp.	75,000: —
Ilmoituksista	30,000: —
Yksityisnumeroiden mynnistä	<u>20,000: —</u>
	Smk. 125,000: —

Menot:

Toimittajan palkka	12,000:
Painatuskustannukset	56,000:
Kuvitukseen	15J00:
Kirjoituksista	10,000:
Posti- y.m. kulut	10,000:
Kanslistin palkka	12,000:
Voittoa	10,000:
	Smk. 125,000

*Tyyne Leivo. Elsa Kolinen. Katri Lagerström.
Tekla Tuomola. Sofia Nyökkö.*

Tulo- ja menoarvio hyväksyttiin.

Ryhdyttiin toimittamaan liiton puheenjohtajan vaalia.

Siiri Louhi ehdotti liiton puheenjohtajaksi valittavaksi toveri *Anni Huotari*. Ehdotus hyväksyttiin ja valittiin liiton puheenjohtajaksi yksimielisesti *Anni Huotari*.

Tämän jälkeen oli toimitettava liittotoimikunnan vaali. Ennen vaalia päätettiin, ettei liiton palveluksessa oleva henkilö, sihteeriä lukuunottamatta, voi kuulua liittotoimikuntaan.

Toimitetulla nimenhuutoäänestyksellä valittiin liittotoimikuntaan:

Miina Sillanpää	41	ääntä
Olga Taino	³²	
Martta Salmela	3 ^o	»
Aino Lehtokoski	28	»
Emmi Huttunen	22	»
Tyyne Leivo	19	»
Vivi Roslander	1'	*
Maria Paaso	* ⁴	
Edith Stolt	¹⁰	⁵
Helmi Paasonen	⁷	
Laina Lehtonen	⁷	
Lyyli Takki	⁷	

*Elsa Metsäranta. Martta Mutikainen. Rauha Lepistö.
Ina Ruotsalainen.*

Klo 12,30 otettiin: loma, jolloin lähdettiin käynnille kunnalliskotiin.

Klo 15 kokoonnuttiin uudelleen Anni Huotarin edelleen johtaessa puhetta.

Esitettiin kokoukselle Tanskan sos.-dem. puolueelta tulut kirjelmä:

Arvoisat puoluetoverit!

Meillä ei ikäväksemme ollut tilaisuutta lähettää kongressiin edustajaa, mutta lähetämme täten parhaimmat tervehdyksemme sekä toivomme kongressillenne tuloksellista työtä.

Fr. Andressen.

Hans Hansen.

Liiton tilintarkastajiksi valittiin vakinaisiksi Anni Harvala ja Maria Sinisalo, varalle Kerttu Koivisto ja Ester Jokinen.

Kokouksen lopputoimet. j

Anni Huotari: Hyvät toverit! Kiitän luottamuksesta, jonka olette minulle antaneet valitsemalla minut liiton puheenjohtajaksi. Tulee mieleeni aika 30 v. takaperin, jolloin ensi kerran jouduin tämän liiton peräsimeen. Vertailllessani sitä nykyaikaan huomaan, että olemme tulleet viisaammiksi arvokkaammiksi, mutta intoa ja innostusta kaipaam. Ehkä te nuoret pidätte tätä aikaa parempana, mutta meidän vanhojen mielestä ei niin ole. Me muistelemme kaipauksella työväenliikkeen alkuaikaa. Se oli uhrautuvaisen työn ja innostuksen aikaa, jokainen voimiensa mukaan oli mukana, ehkä ponnet eivät olleet niin sorvattuja ja päätökset niin täsmällisiä kuin nyt, mutta intoa ja lämpöä oli enemmän. Koettakaa te nuoret, joille elämä ori edessä, saada toimintaamme enemmän intoa, enemmän lämpöä.

Liittotoimikunnalla on nyt vaikea aika edessään. Tulee vaalit vaikeana aikana suoritettaviksi vähillä varoilla. Te saatte meiltä kirjelmiä toinen toisensa jälkeen, joissa kengitetään pitämään kokouksia ja toimimaan, tähän työhön toivon teillä riittävän voimia ja kestävyyttä. Yksimielisinä ja yhdessä vastukset voitamme, kun jokaisen sydämellä on viedä köyhien asia eteenpäin.

Toivon, että läheinen suhde liittotoimikunnan ja osastojen välillä edelleen säilyy. Jos jostakin on muistuttamista, niin tehkää se heti ja jos muuten jotain on kysyttävää ja tiedus-

teltavaa tehkää se empimättä, kääntykää aina luottamuksella liittotoimikunnan puoleen, sen tehtävähän ennen muuta on neuvoa ja ohjata osastoja voimiensa mukaan.

Kokouksen puolesta kiitän vielä Helsingin sos.-dem. Naisyhdistystä, jonka jäsenet ovat näin miellyttäväksi ja hauskaksi tämän kokoushuoneemme koristaneet ja jotka koko kokouksen ajan niin uutterasti ovat meitä opastaneet ja palvelleet. Samoin kiitän tämän kokouksen sihteeriä, joka on päätöksemme paperille pannut ja toivon näiden päätösten yhä lähentävän meitä suurta päämääräämme kohti.

Hyvät ulkomaalaiset toverit! /Kiitän teitä vielä kerran, että olette luoksemme saapuneet ja pyydän viemään kotinne tervehdyksemme sekä kertomaan, että olemme kokouksessamme koettaneet löytää sen oikean tien, joka veisi sosialidemokratian toteuttamiseen. Vieköö tervehdys yli maailman, että täälläkin kamppailee pieni joukko, jolla on sama päämäärä kuin teillä ja miljoonilla muilla köyhillä.

Toveri *Sigrid Syvertsen* kiitti toverinsa ja itsensä puolesta, että ovat saaneet ottaa osaa tähän kokoukseen. Tosin, sanoi puhuja, emme ole ymmärtäneet teidän kieltänne, mutta olemme kuitenkin nähneet ja ihmetellet sitä arvokasta vakavuutta ja määrätietoisuutta, joka on tämän kokouksen leimana ollut. Se asiallisuus ja into, jolla keskusteluihin täällä on otettu osaa, todistaa suurta valveutuneisuutta sekä tottudesta julkiseen esiintymiseen.'

Toivon, että kokouksen päätökset koituvat työväenluokan hyväksi. Koetan parhaani mukaan kotona Norjassa selostaa tämän kokouksen päätöksiä. Kiitä toveriani ja itseäni kohtaan osoitetusta vieraanvaraisuudesta sekä toivon myöskin, ettei tämä meidän tapaamisemme ole viimeinen. Vaikka ei maittemme välillä olekaan valtiollisia siteitä, sitoo meitä sitä lujempi side: koko maailman köyhälistön yhteinen aate, sosialidemokratia ja sen pyrkimys saattaa voimaan ne yhteiskuntamuodot, jotka ovat oikeat. Taistelu tämän päämäärän saavuttamiseksi on se side, jota eivät mitkään valtiomahdit tai määräykset voi katkaista. Kiitän kaikesta osaksemme tulleesta ystävydestä.

Signe Wessman yhtyi edellisen puhujan sanoihin. Tahdon kuitenkin henkilökohtaisesti kiittää osakseni tulleesta ystävydestä. Ehkä en ole aivan yhtä hämmästynyt kuin Norjalainen toverini teidän korkealle kehittyneestä puoluekulttuuristanne, olenhan jo ennenkin ollut tilaisuudessa tutustumaan siihen kouluutukseen, jonka teidän liittonne on osastoilleen antanut, mutta hauskaa oli edelleenkin todeta

liittonne jäsenten asioihin syventymistä ja altista hartautta, joka ilmenee kaikissa tilaisuuksissa, joihin minun tässä maassa on ollut ilo ottaa osaa. Tosin kieli tekee haittaa, niin ettei syventyminen asioiden ytimeen voi tulla kysymykseenkään, mutta sellaisen omakohtaisen käsityksen olen keskustelustanne saanut, että luottamuksella näen sosialidemokratian saaneen Suomen naisissa vakavan jalansijan, että miesten rinnalla voivat lujittaa sosialidemokratiaa tässä maassa. Siksi eivät teidän keskustelunne kieltä taitamattomallekaan ole kuivia vaan miellyttäviä.

Ehkä kuitenkin enimmänsä kaikesta on minua hämmästyttänyt ja liikuttanut se suuremmin kaunis tapa, jolla te muistatte ja kunnioitatte poismenneitä tovereitanne, niitä, jotka ovat kanssanne työskennelleet. Kaikkien meidän pitäisi niin työskennellä, että muistomme toveriemme keskuudessa niin eläisi, kun »Hilda iSeppälän muisto teidän keskuudessanne, se on oikeata työtä ja sellainen työ ei voi olla kantamatta hedelmiä.

Mina Sillanpää: Tämä juuri päättyvä kokouksemme on tehnyt vakavaa työtä. Joka kokouksessa voimme tehdä havaintoja siitä, miten taso on vuosi vuodelta kohonnut ja asioihin syventyminen kasvanut. Tällaisen joukon kanssa voi paljon aikaansaada, kun on uskoa tulevaisuuteen. Olkoon kysymys mistä tahansa, jokaisesta voi nähdä sen vakavuuden, jolla asioihin syvennytään, sen tarkkaavaisuuden, jolla asioita seurataan. Tämä joukko on todella ottanut ajaakseen sosialismin voittoon. Meillä on aseenkantajat valmiina ja perustava työ tehtynä, tulevaisuuden toivo palaa jokaisen mielessä. Kun ajattelen tulevaa toimintaamme, olen hyvin toivorikas. Se työ, jota tehdään, on tulevaisuuden työtä vakavalla pohjalla ja sosialismin lopullista voittoa tähtäävää työtä. — Kun nyt hajaannumme, luulen, että jokaisen mieleen jää hyvä ja valoisa muisto tästä kokouksesta. Ei yhtään sopimatonta tai asiatonta puheenvuoroa ole käytetty, ei yhtään kokouksen arvoa alentavaa tekoa tehty. Sikäli kun olen huomannut on teillä kaikilla sama käsitys.

Socialidemokraattisella puolueellakin on tässä joukossa tuki ja turva. Olemme tässä kuten muissakin kokouksissamme tehneet vakavaa työtä, työtä, joka kantaa hedelmiä. Näiden keskustelujen ja päätösten sanelema joukko takaa sosialidemokraattiseen päämäärään pyrkimistä.

Kiitän ymmärtämyksestä, joka on tullut osakseni ja toivon sen jatkuvan edelleen.

Hilma Koski kiitti kokouksen virkailijoita raskaasta työs-

tään. Lupasi kotipuoleltaan jakaa täällä saatuja eväitään valitsijajensa kanssa. Kiitti myöskin helsinkiläisiä tovereita hyvästä kokousjärjestelystä ja ystävällisestä vieraanvaraisuudesta.

Tekla Tuomola: Me maalaiset olemme aina tottuneet saamaan pääkaupunkilaisilta uutta innostusta. Nämä kokoukset ovat sellaisia innostajia ja kasvattajia, ettei täältä malta olla pois jos suinkin tänne pääsee. Kun kokousta seuratesa näkee, miten selvillä sen osanottajat ovat esilläolevista asioista, tuntee, että sosialidemokratia meillä on oikeissa käsissä.

Lopuksi haluan vielä kerran maalaisten puolesta kiittää kokouksen puheenjohtajia, sihteeriä, kanslistia, kokouksen järjestäjiä sekä kaikkia, jotka ovat tämän kokouksen onnistumista auttaneet.

Vastavalitulle Jiittotoimikunnalle olemme antaneet täällä paljon työtä. Olemme niin tottuneet teiltä aina vaatimaan työtä, että emme edes koskaan tule ajatelleeksi jaksatteko sitä suorittaa, suoritettua se on aina tullut ja siksi toivomme nytkin, että ette sorru tämänkään taakan alle, jonka tämä kokous on teidän kannettavaksenne antanut, vaan että voimanne edelleenkin kestää meidän kaikkien eteen uurastaa.

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytään keskustelujen ja päätösten mukaisena.

Helsingissä, joulukuun 15 päivänä 1933.

Saimi Savonius.

Martta Salmela.

TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO